

NAISTE HAAL

EESTI NAISORGANISATSIOONIDE LIIDU

HAALEKANDJA

NR 4

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SP, 8837

10. märts 1927 a.

Hind 30 marka

TALLINN

„Naiste hääl“

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu häälkandja.
Jlhub 1 kord kuus. Jgal 10. kuupäeval.

Toimetaja: MARIE REISIK.
Perenaise osa toimetaja: LIISA MARTINSON.
Väljaandja: E. Naisorganisatsioonide Liit.

Toimetus ja talitus asub: TALLINNAS, Jaani t. 3.
Avatud kella 10—2. Telefon 13-26.
Toimetaja kodune aadr.: Jaani t. 9. Tel. 13-91.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

Tellimise hind: veerandaastaks — 90 mk., pooleksaastaks — 150 mk., aastaks — 300 mk. Üksiknumber — 30 mk.

Kuulutuste hind: terve lehekülg — 3000 mk., 1 mm. ühel veerul — 10 mk.

**„Naiste Hääle“
veerandaasta tellijad
uuendage aegsasti
oma tellimisi, et ajakirja väljasaatmisega takistusi
ei tuleks.**

MÜÜGIL
IGALPOOL

HIND 55 MK. *tb*

TAIMEVÕI
Priima
TAIMEVÕI

MÄISTE HÄÄL

E. N. NALSORGANISATSIOONIDE LIIDU HAALEKANDJA

Nr. 4

10. märtsil 1927

I aastakäik

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu asemikkudekogu koosolek 27. veebruaril 1927. a.

Pühapäeval, 27. veebruaril pidas E. N. Liit asemikkudekogu koosolekut, milleks kohale oli ilmunud hulk liikmeorganisatsioonide esitajaid. Küllalisena võtsid koosolekust osa ka mitmed Kaitseliidu naisosakondade esitajad.

Liidu tegevuste aruande kannab ette E. N. Liidu

juhataja Marie Reisik. Liidu tegevus on viimase aasta jooksul jõudjasti arenenud. Nii näiteks oli 1925. aasta rahaline läbikäik üle 6½ miljoni, 1926. aastal aga üle 11½ miljoni. Liidu juures töötavad ametnikkudena, instruktoritena ja teenijatenä 14 naist, kelle palga kogusumma kuus tõuseb

E. N. Liidu asemikkudekogu koosolek Tallinnas 27. veebruaril 1927.

üle 117.500 marga. Liidu juures töötavad hooldekandjad ja kutsehariduse komisjonid.

Viimajel aastal kirjastas Liit oma 2. aasta-vaamatu, mis sisaldab kõiki 3. naiskongressi referaadid ja teised materjalid; selle vaamatu minek ei vasta aga jürgugi elavale olukorrale ja huvi, mis leidis kongressi ise ja mida vaamatu juhtes lootis Liidu juhatus. Paremini läheb Liidu häälekandjaga, mille esimene number ilmub 10. detsembril 1926. aastal.

Seadusandluse alal on Liit püüdnud walwel olla naiste huvide eest. On esinetud parandustega hooldekandjate juure, milledega ka on arvestatud. Kui teadavaks jät uus perekonnadiguse eeskawa, mis ojutus tagurlihemaks, kui jeda oli iegi wene tsaariga perekonnadigus, esines Liit eeskawa ümber töötamise nõudmisega ja esitas wastawale komisjonile ka omad Skandinaawia riikide perekonnadiguse põhjal wäljatöötatud parandused. Need esitati iihijest märgukirjaga, millele kirjutasid alla peale C. N. Liidu weel Gesti Naiste Karskussliit, Akadeemiline naisühing ja Kristlik Noorte Naisühing.

Kiigilogu kriminaalseadustiku komisjonile avaldati selle joomi peale Liidu juhatus jettukoht ihuwlja häwitamise karistatavuse kohta.

Läänud aastal on täide wiidud üks ilusam Liidu ettevõte, Lilli Suburgi hauasammas on kohale seatud.

27. sept. — 2. okt. 1926. a. peeti New-Yorgis ära rahvuswaheline naiskäsitöö näitus, mille Gesti logu jaatmist korraldas Liit. Gesti naiste tööd aratatakse Ümeerikas juurt tähelepanu ja huwi. Üldse on Liit viimajel ajal elawalt tegelemine naiste kodukäsitöö arendamise ja korraldamise teinimistega. Kodukäsitöö arendamise mõttega tekkisid kawatjused töötada naistele käsitööd õpetada, neile joega iihitlasi tööd nuretjedes. Hädaabi töid on Liidu kaudu korraldanud mitmed naisorganisatsioonid Tartus ja Pärnus. Tallinnas korraldas Liit neid „Meie Kodu“ ja riigi kunsttööstuskoost kaudu. Liidu walwe all töötavad praegu neli ettevõtet. Naiste emade ja laste nõuandepunkti Pefjerimaal, millede juhil, naisarstlik, tegeffikult tuleb abi anda kõige mitmekesijemate haiguste puhul nii meestele kui ka naistele; peale selle alaealiste tiitarlaste kodu Tallinnas. Puht Liidu ettevõtetena töötab jöögijaal ja sellega iihenduses wajapidamiskurjused Tallinnas.

Endiselt on jatkunud tööd kutsehariduse ja terwishoiu teaduriste lewitamise alal. Nahe aasta jooksul on kutsehariduse kursusi korraldatud 75 üle paarituhande olukorraga. Liit on kaaja aidanud hooldekandjad näituse ja näituse „Wäikekaps“ korraldajel. Üldse on Liit wäga elawalt oja mõtunud meie amalikust elust, on esinenud wäga mitmel kongressil ja koosolekul naiste nimel.

C. N. Liit on Haridusliidu liige.

Wälises iihenduses on C. N. Liit Rahvuswahelise Naistliiduga, selle liikmeks ta on oma ajutamisejt jaadik. Liidu esitajad töötavad kaaja paljudes Rahvuswahelise Naistliidu komisjonides, jaates hinna kõigeilgset materjali Gesti olude ja kawatjused

kohta hariduse, terwishoiu, lastekaitse ja rahvuswahelise koostöö aladest.

Paljudes teistes maades naisliidudega on Liit jöiminud jöprussidemeid ning on nendega elawalt kirjawahetuses.

Üldse hindab C. N. Liit wäga kõrgelt rahvuswahelise koostöö ja arwab, et jol alal naistel jurel määral kaaja aidata jaaavad.

Peale Liidu tegevuse aruande tekkisid läbirääkimised, mis olid eriti elawad Liidu häälekandja „Naiste Sõäl“ jüju ja lewitamise küsimuses. Wõeti wastu ojutus, et igal liitu kuulawal organisatsioonil on kohustaw tekkida teataw arv oma häälekandjat.

Pealelõunase koosoleku algul esinesid prof. Piip ja ajakirjanik Tamman illeskutjega Liidule ja kõigile naisorganisatsioonidele kaajatöötamiseks kookuhoiu nädala kordaminekule ja selle mõtte lewitamisele. Kookuhoiu nädal kawatjetakse ära pidada 13.—20. märtsini j. a. Riikliste ettekannetele ei jaanud aja puudujel järgneda läbirääkimised, kuid koosoleku juhataja täheleand, et kookuhoiu nädala idee naisorganisatsioonidele kindlasti jümpaatlik on, et viimajel muidugi jõudu mõdda kaaja aitama jaaavad selle nädala kordaminekule.

Järgnawad läbirääkimised hooldekandjad komisjoni ja töötada naistele korraldatud tödde aruannete puhul. Laste kodudesse ja perekonda kaswatada andmiste küsimuses ajutakse jettukohale, et weel warajane on lastekodudis maha teha. Lastekodudes on laste ülalpidamine riigile kallis tulnud koorwalkulude päraft (renvont, kallid liite, kodu ebaotstarbekohane jissejad, mille töttu kodu juurt teenijate personaali wajab jre.); kodud peawad jeni alles jääma, kuni uus, laste perekondadesse kaswatada andmiste jüstem enesest näitab, et ta tõesti parem ja otstarbekohajem on. Töötada naistööliste töde korraldamise mõtet terwitatakse ja avaldatakse joomi, et kõik naisorganisatsioonid edaspidi jõudimõdda oma kohalikudele töötada naistööliste töde kaskujid korraldada, tarwitades kohaliku omawalitjuse ja hooldekandemisteeriumi ainelist kaasabi.

Edasi kuulati ära aruanded kohtadest.

Wiljandi naisjelts on olnud tegev eestfätt hooldekandjad ja terwishoiu alal. Wiljandi-maal ei ole ei emade ega rinnalaste kodu. Sellepärast korraldas naisjelts rinnalastele koduse abiandmise. 1926. aasta jooksul jaid jeltji kaudu järjekindlast abi 21 last. Naisjeltji algatujel ja juhatusel töötab heade tagajärgedega emade ja laste nõuandepunkt Wiljandis. Suwel korraldas jelts 50 lappelle juuwise lasteoaia. Wiljandi naisjelts on aasta jooksul pidanud 9 kursust (juurdeõikamise, kübara-, käsitöö-, jüigise- ja rahwekeedu-, terwishoiu- j. t. kursused), korraldanud 4 tödde näitust, 1 näitemüügi, 1 loterii, 1 kontsert-baali, 3 finnisj perekonnaõhtut, 1 finnisje näotatteballi, 3 referaat-teeõhtut jeltji liigetele, inwalfidide päewal karbikorjanduse. Suwiste pühadel käidi huwiresil Riias ja illastati Riia Gesti naisjeltsti.

Tartu naisjelts on 1926. a. jooksul pidanud 1 aasta peakoosoleku, 33 juhatuse koosolekut, 5 pidu ja 1 loterii. Igal neljapäeval on olnud liikmete õhtud kõnedega ehk arutatud üldtähtsusega küsimusi. Tartu naisjeltsi väljaandeks ilmub „Naise töö ja elu.“ Tartu naisjeltsi majapidamise koolis õppis 1926. a. esimesel poolel 15 ja teisel — 24 õpilast. Kooli juures korraldati ühekuulise ja lihe- maajalise keedukursusi, millest aasta kestel oja on võtnud 103 inimest. Peale selle peab naisjelts illeval pooleaastased käsitöö ja kangakudumise kursused. 1. aug. 1926. a. ühendati kangakudumise kursus majapidamise kooliga ja sellest ajast maksab õpetajate palga haridusministeerium. Tartu naisjeltsi üks tähtsam tegemusharu on tema käsitöökoda. Selle ülesanne on eesti omapäraste käsi- ja kudumistööde levitamine tegeliku töö nõuandmise ja kirjade müügi kaudu. Naisjeltsi käsitöökojas töötavad eriteadlased kangakudumise ja käsitöö aladel. Tartu naisjeltsi kaasabil korraldati esimesed hädaabitööd naistele Tartus.

Tartu naisühing pidas 1926. a. 1 korralise ja 2 erakorralist peakoosolekut, 19 juhatuse koosolekut ja 24 liikmete õhtut. Peale selle korraldati 3 avalikku loengut, 2 juuret ja 1 omawaheline loterii, 2 pidu, kooli aastapäeval koosviibimine õpilastega, 3 kohvi- ja 1 teeõhtu. Ühing on oja võtnud korjandustest Eesti naiskarskustiidu heaks, inwaliidide päeva ning walgelille päewa korjandusest. Tööta naistööliste hädaabitööde korraldamisel on naised ühingu liikmed tegewad. Ühingu liikete arv oli aasta lõpul 70. Ühingu juhatusel töötab Tartu naisühingu käsitöökool 150 õpilasega. Ühingu aastane fiskeetulek oli 235.824 mk., wäljaminek 142.827 mk., puhas ülejääk 92.997 mk.

Pärnu naisjelts on pidanud 1 aasta peakoosoleku, 9 üldkoosolekut, 14 juhatuse koosolekut. Seltsi liikete arv oli aasta algul 60, aasta lõpul 123. Selts on korraldanud rohkesti omawahelisi koosviibimisi, 1 rahwapeo, 1 näitemüügi, 1 loterii laste ja emade nõuandepunkti toetuseks, 3 referaatõhtut. Peale selle korraldas jelts 2 käsitöö- ja 1 kantšepu triikimise kursuse Pärnus ning 1 majapidamiskursuse wäljaspool. Seltsi juures tegeuies õpering „Eha“, mille juhtis on wabaharidustöö edendamise. Veel töötab P. naisjeltsi juures wäestehoolekande komisjon. Aasta lõpul korraldati jõulupuu wäestele lastele, millest oja wõtsid 250 last. Pärnu naisjeltsi juhatusel töötab Pärnus laste ja emade nõuandepunkt.

„Wõru hõim“ töötab eestkätt kutsehariduse alal. Seltsi juhatusel töötab naiskultuukool kolme ojalonnaga (õmblus, käsitöö, majapidamise) ja 96 õpilasega. Peale selle korraldab jelts lihitseajalisi õmbluse ja tikanduse kursusi, millest ojarõõtt wäga elaw. Seltsi rahaline läbiläik oli 1926. a.

1.964.004 mk. Kuid Wõru naisjelts pole ka hoolkamet unustanud; jelts annab igakuulist toetust wanakestele ja korraldas jõulupuu wäestele lastele. Seltsil on 218 liiget.

Ejnenwad veel lihitseste aruametega Nõmme, Türi, Walga ja Meriküla naisjeltsid ning kaitseliidu naisojakonnad. Naiskaitseliidu esitajate aruandeist selgub, et nendel organisatsioonidel veel pole põhikirja. Üidu juhataja seletab, et nais „kodulaitse“ ühingu teadumise mõte jooja toetust leidis Liidus, et Liit

Linda Einbund,

E. N. Liidu juhatuse liige, wõttis osa Eesti Naiskarskustiidu esitajana Stockholmis 4. ja 5. veebruaril s. a. ärareetud Põhjamaade naiste alkoholivaba kultuuri ühingu asutamiskoosolekust ja „Vita Bandeti“ 25 a. tegevusjuubelist.

omal ajal wälja töötada aitas ka põhikirja kawa, mis aga tähelepanemata on jäetud. Läbirääkimistel juhatuse veel kohalikkude organisatsioonide tähelepanu jellele, et nad rohkem rohkir paneksid naiste waimliste tajapinna tõstmisele, naiste ijeteadwuse äratamisele.

Edasi järgnenwad kõned: Naise termisshoid — A. Rostfeldt. Tähtsamad lastekaitse küsimusi — E. Lasberg. Kodukäsitöö korraldus — A. Johanson. Nende kõnede kokkuvõtte ilmub hiljemini „Naise Hääles.“

Kell 9 lõpetab Liidu juhataja M. Reisir ajemikkude loo koosoleku, tänades ojarõõttajaid.

Koosoleku päew lõppes jõbrakkul koosviibimisel härra Riigikogu esimehe ja proua Einbundi pool.

Ministri aruande puhul.

Paar nädalat tagasi esines haridusminister hr. Lattik aruandega riigikogu eelarve komisjoni alamkomisjonis. Härra minister ei rääkinud seekord ainult haridusministeeriumi tööst ja kavatsusist, ta võttis arvustuse alla naisõpetaja. „Päevaleht“ nr. 40, refereerides ministri kõnet, tähendas: „Üldiselt arvab minister, et *naisõpetajad, olgu nad nii kohusetruud kui tahes, — ei vasta hästi eestlase hingelaadile — nad on rahvale vastuvõtmatud.*“ Järgmises numbris — nr. 41 — parandas „Päevaleht“: „Oma seletuses naisõpetajate töö kohta rahvakoolides tähendanud hr. haridusminister Lattik, et algkooli juhatajate kohal ei taha meie rahvas näha heameelega naisõpetajaid, rahvas näeks parema meelega selles ametis alati mehi. Naisõpetajad on palju liikuvam element kui meesõpetajad.“

Kahjuks puudub meil ametlik tõendus selle kohta, mida hr. Lattik tõepoolest on ütelnud naisõpetajaist, sest ministri kõnet pole protokolleeritud komisjonis. Kuid järele pärides nimetatud komisjoni liikmeilt, *keda* hr. Lattik pidanud „vastuvõtmatuks rahvale,“ kas naisõpetajaid üldse või ainult nais-koolijuhatajaid, seletati rahvasaadikute poolt, et haridusminister oma kõnes pole vahet teinud naisõpetaja ja -juhataja vahel, ainult pärast rõhutanud ta, et naised eriti koolijuhataja ametisse kohased pole.

Meile, naistele, on tehtud raske etteheide, Eesti naist on valusasti pilgatud ja seda teinud meie hariduse juht Riigikogu komisjonis. Ma ütlen: *Eesti naist*, sest kui „ei ole vastuvõetav rahvale“ Eesti naisõpetaja ja -juhataja, kui viimane on võõra „hingelaadiga“, siis on Eesti naine üldse üks võõras taim kodumaa pinnal. Hr. Lattik'u väidet on raske mõista, sest kes on rahvas? Koosneb see ju mees- ja naiskodanikest. On siis Eesti rahva üks osa „eestlase hingelaadiga“ ja teine osa seda mitte? Eesti naine — Eesti ema, kes sünnitab ja kasvatab eestlase hingelaadiga poegi, sünnitab ja kasvatab ka eestlase hingelaadiga tütreid. *Eesti naine tõrjub tagasi hr. ministri poolt öeldud sõnad naisõpetajate aadressil riigikogu komisjonis, sest nad haavavad Eesti naise rahvustunnet.*

Härra haridusminister on eriti halvas arvamises nais-koolijuhatajaist. Naisõpetajat mittekohaseks pidades koolijuhataja kohale, rõhutab hr. minister sellega Eesti naise saamatust. Kuid Eesti naine, kes on hakkama saanud mitmete raskete ülesannetega, kes sõja ajal ka „meeste kohtadel“ töötades lugupidamise võitis, ei luba ka praegusel ajajärgul enesele ette heita saamatust. Võib olla leidub vabariigi piires saamatuid nais-koolijuhatajaid, aga kindlasti on enam saamatuid meesjuhatajaid kooli-

des, sest on ju viimaseid üldse rohkem. Meie arvamine on, et koolijuhataja vastutusrikkal kohal ei tohi olla saamatut inimest, ei naist ega meest, ja kui meil koolijuhataja kohtadel leiduvad saamatud ehk muidu ebakohalsed inimesed, siis langeb selles vastutus koolivalitsuste ja haridusministeeriumi peale, kes neid ametisse kinnitab. Väide et naisõpetaja kui sarnane, ei kõlba koolijuhataja kohale, on *ülekohtune ja harilik antifeministlik võte ainult.*

Meie rahvas, eriti meie maamees, teab, mis võib naine, tema silmis on naise jõud ja kannatlikkus lõppumata. Deie maamees näeb igapäev, kuidas perenaine on hommikul esimene ja õhtul viimane, kuidas ta kogu päev juhatab ja toimetab, puhketunde tarvitamata, kuidas ööselgi, kui kogu maja magab, kiigutab last ehk ravitseb haiget perekonnaliiget. Meie maamees ei hinda madalalt naise võimeid, meie maamees ei astu majapidamises ega laste kooli saatmises ühtki sammu enne, kui ta läbi ei ole rääkinud oma perenaiselega. Meie maamees hindab ja austab ka „koolipreilit ja -prouat“. Need on maatõusikud, kes tahavad, et „meie vallas olgu piimaühisus, kartuliühisus, seakasvatuseühisus, pulliühisus“ jne., kes sellejuures on ise saamatud ja laisad ning nõuavad siis, et kohaline koolijuhataja ajagu jalule valla auks ja kasuks kõik need „ühisused“ ja juhatagu neid. Kõrvale jättes täiesti mainitud ühisuste tähtsuse küsimuse, tähendame siinkohal ainult, et õpetajalt ja koolijuhatajalt ei või palju nõuda seltskondlikku tööd, sest nad peavad eestkätt elama oma otsekohestele ülesannetele. Ei ole õige, kui kinnitatakse, et naisõpetajad seltskondlikust tööst sugugi osa ei võtta, nad töötavad jõudumööda kaasa, vanemad inimesed rohkem, nooremad vähem. Kui praegusaja „noored“ üldse, nii neiu kui noormehe, seltskondlikust tööst kõrvale hoiavad, siis on selles süüdi ajavaini, — sõdige selle vastu ja jätke rahule naine, kui sarnane. Hra ministrile on nähtavasti kaebatud nais-koolijuhatajate peale, aga mina tean kohti nimetada, kus koolide juhatajad on mehed ja naised õpetajad, kus aga need naisõpetajad on kohaliku rahva keskel palju suuremas lugupidamises, kus kohalik rahvas soovib koolijuhataja kohal näha naisõpetajaid sellepärast, et nende meesjuhatajad on lohakad oma koolitöös. Ma tuletan hra ministrile meelde, et Petseri ja Narva koolijuhatajad, kes inetute avalikkude skandaalidega hakkama said, olid mehed. Hra minister on kõnelenud veel naisõpetajaist „kui liikuvast elemendist.“ Noored, olgu nad nais- ehk meesametnikud, armastavad liikuda, otsides pareimat kohta, meeldivamat ümbrust. Vanemad inimesed ei armasta rännata. Ja kuigi õpetaja

ehk juhataja vahetab kohta, mis siis sellest? Tähtis on, et ta tüse jõud oleks omal alal ja et teda lahkumise korral asetaks jälle tüse kooliõpetaja.

Ei ole olemas mingisuguseid kaaluvaid põhjusi, mis õigustaks koolijuhatajate kohtade sulgemist naisõpetajatele. Haridus- ja kasvatus-

ala on tööpõld, mille naine omale ammu on võitnud. Kogu maailmas töötavad naised väga suurel arvul nii naisõpetajatena kui koolijuhatajatena. Taanis oli haridusministrikski naine. Vaikigu ka Eestis tagurised antifeministlikud hääled, ärgu tuldaugu naiselt ära kiskuma tööala, mis juba ajalooliselt on saanud tema omaks.

Eesti naine.

Riigikogu kriminaalseadustiku komisjoni tööst.

Neil päevil Riigikogu kriminaalseadustiku läbivaatamise komisjonis oli arutusel abordiküsimus. Revideerimisele kuulusid Kr. Seadustiku § 427 ja 428, mis määravad karistusi ihuvilja hävitamise eest. Et küsimus on üks tähtsamaist ja aktuaalsemaist eriti naistele, siis võimaldati osavõtt vastavast koosolekust ka E. N. L. esitajale arvamise avaldamiseks. Oli esitajaid veel teiste asjast huvitatud organisatsioonide poolt — E. tõutervendusseltsilt ja arstide seltsidelt. Nende ridade kirjutaja, E. N. L. esitajana, võis kõ-

nelda ainult Liidu juhatusse nimel, sest üksikute organisatsioonide seisukohti oli võimatu teada saada nii lühikese aja jooksul.

E. N. Liidu juhatusse omavahelisel koosolekul, kus tähendatud küsimust kaaluti, avaldati asja igakülgseks valgustamiseks kokkuvõetult järgmisi mõtteid:

Teadlaste arvamised abordiküsimuses, vaatamata kestvaile vaidlustele, on väga lahkuminevad. Praegu maksvad seadustikud, välja arvatud Nõukogude Vene oma, üksmeelselt käsivad aborti kuritööna ja karis-

tavad teda, erinedes vaid karistuse määra poolest. Enamikus neist seadustikkudest on karistatavuse motiiviks loote eluõiguse rikkumine, tema tapmine; seejuures jääb tähelepanemata asjaolu, et loote ja lapse vahel on orgaaniline vahe, et loote hävitust ei saa pidada tapmiseks, puudub ju temal iseseisev elu, vähemalt ras-

Wäike meste.

„Varis on läbi — laske eesriie alla.“ Nii kirjutas lahkmisõpetaja väike neiu, kes kustutas enese elu tüünilaiale ühes Tallinna kolmanda järgu restoranis — teenijana, mitte lõbutsejana.

Minja lause jättis inimene paberile. Maand midagi.

Ja-ah, väike neiu! Totus orbis histrionem agit — kõik maailm mängib komöödiat. Asjata lastid ja „silmade kardinaid“ alla — igaveeliks. Selles komöödias on siiski ka palju vaatamisväärtüht.

Õhtid arvatahvasti kaunis, terane laps. Ehk jee teratameelne oliigi sulle eriliseks koormaks — nõrga iheloomu juures.

Djehow ütles: „Saalomoni tegi suure vea, et palus enesele tarfust.“

Tarfus tegi juudi kuningale tõepoolest kibedat peavalku.

Kuningas ahastab: „Oh, kui pime on elu! Ükski öö mu lapsepõlves ei kohutunud mind nii, nagu mu jeketamatu olemasolu... Saft nagu putukas, mis figinenuid põrnust, peidan ma end pimedausse ja kuulen ning näen ahastuse ja hirmuga kõiges jeketamatu jaladust.“

Milleks jee hommik? Milleks tõuseb päike templi tagant ja kuulab pallim? Ja milleks naiste üü? Ja kuhu ruttab jee lind; mis mõte on ta lennust, kui tema ise, ta pojad ja too koht, kuhu ta ruttab, saab põrnust

nagu minagi? Oh, kui ma parem poleks sündinudki, ehk oleksin olnud kivi, millele Jumal pole annud silmi ega mõtteid!“

Ja ahastaja kuningas hakkis kogu päeva templi-ehituse juurde marmorfriie, et väjida ja saada und, kuid ometi ei saanud ta seda.

Kes pole kunagi lugenud piiblit, jee võib järeldada jarnakest äärenriiest meeleheitest, et veel jamaal ööl tegi Saalomoni lõpuarve eluga.

Tegelikult polnud ahastus temast siiski tugevam. Saalomoni valitjes Israeli riiki nelikümme aastat. Teadagi oli tal tolle pika aja jooksul ka palju eba-meeldivaid jekeldusi ja mõnigi kibe pettumus, nagu igal juvelitil.

Muuksas oli tal jektjehada müstikjuga emandat ja kõnjuhada liignavst. Või siis naistekogagi väjhe maret...

Uga kuningas juri ajalikku jurma. „Säks magama oma wanematega ja ta maeti mahja tema isa Daaweti linna.“

Õhtik kõige paremas korras. Tugev tõug, vastu- pidavad närvid, milijhed meel tänapäevalgi olemas Saalomoni järeltulijatel.

Madam Rotjchild — miljardäri proua jamaft tõust — juri küll hiljuti vabatahtlikult nõlga, kuid jee ei tulnud mitte närvide nõrkusest, vaid juurest innaft moenduse kaitmijel. Proua tahtis saada woorustlikult jalemaks. Keelas oma waejese kehale kõige lihtjamadki toidud, kuna ta oleks ometi võinud jüita

abordi suhtes, on paigutanud peatükki „tapmine“ ihuvilja surmamise, ehk küll karistuse määr on võrdlemisi väike.

Mida näitab aga tegelik elu kõigi kriminaalseadustikkude kiuste? — Aborditegemine on tapmine, on kuritegu, mille eest rängalt karistatakse kõiki osalisi, — ja ometi suureneb aborditegijate arv järjekindlalt, igal maal. Tähendab, hirm seaduse ees ei suuda siin kedagi tagasi hoida: aborti tehakse ja see on avalik saladus. Vaid üksikud juhtumised jõuavad kohtuni, üksikud vaid kannavad karistust. Et maksvad seadused ei ole suutnud hirmu abil inimesi võõrutada abordist, siis peab otsima põhjusi elus eneses: nähtavasti on sotsiaal-olukorrad sarnased, mis sunnivad naisi abordiks. Ja seltskondlik arvamine ei mõista hukka naist, kes oma ihuvilja hävitab, seltskonna arvates ei ole see kuritegu.

Seaduseandjad aga püüavad sulgeda silmad ja kõrvad neile tõsiasiadele. Nad ei taha mõista, et ka selles punktis peab seadus olema elu

peegeldus, et seadus, millest kinni ei peeta ega mida ei respekteeerita, on surnud.

Vaadeldes praegust sotsiaal-olukorda, mõistame, miks naine tahab võida reguleerida oma laste arvu. Praegu maksvad seadused on loodud enne sõda, sõda aga paiskas inimesi konna viletsusse.

Naine, kelle maailmaks oli varem kodu, ülesandeks — olla ema ja perenaine, sunniti nüüd minema avalikkusse teenima ülespidamist endale ja perekonnale, sest mehe teenistus üksi ei suuda katta hädavarvilikke väljaminekuid. Kuid täita täiel määral kaht ülesannet naine ei suuda. Kui ta on riigiteenistuses, kantakse tema eest hoolt sünnitamise puhul, kuid eraasutused, kelle majanduslikke huvisid riivab sünnitus ja sellega seotud töötakistus, on siin eitaval seisukohal.

Veel raskem on vallalise naise seisukord. Teda asetab rasedus lootusetu viletsusse. Ühiskondline arvamine on tema vastu, seltskond — meie vooruslik seltskond! — vaatab

läbi sõrmede kooselu peale väljaspool abielu, kuid loeb surmapatuks väljaspool abielu sündinud lapse olemasolu. Kuid peale selle moraalse kannatuse on vallaline ema sunnitud sagedasti kannatama ka ainelist kitsikust, puudust, sest rasedus takistab töötamast ja hoolitsejat pole. Laps aga kannatab süütult kõige selle all.

Kuid seaduseandjad ei näe ega kuule kõigest sellest midagi ja loovad edasi eluvõõraid seadusi; nad käivad ikka vanu radu, julgemata astuda uut sammu, unustades, et seadused ei looda ühe päeva jaoks.

Oletadeski kõne all oleva küsimuse puhul, et siin seaduseandjad tahavad kaitsta riigi huvisid, — sest riigile on tähtis kodanikkude arvu kasv, — kuid resultaadid saavutatakse otse vastupidised taotlemaile: peale lapse hävineb siin veel üks elu — ema, kes on sunnitud salaja tegema aborti oskamatute isikute läbi, pannes kaalule elu ja tervise, ja kes, avalikuks tuleku puhul, paigutatakse vanglasse.

kas või ainult auvõrreid ja juua — noh, iislemine — „hinna piima“... Nagu kuivas tal kofu jidruuni suuruselt. Ja proua läks „magama vanematega“ piisut enneaegu. Weidi liialdatud kehailu harraastamine, kuid mingijugusti vägivaldada jämedal kombel.

Üldse pole Saalomoni järeltulijatel miisiks endid nii armutu hoolimatusega hävitada, nagu jeda teeb näiteks „Kalevite sugu.“

Kõik enesehävituse abinõud on mõetud meil tarvitusele, kaasa arvatud Jaapani harakiri.

Kõnnid tänaval ja ei aimaagi, et kohtad kümneid jubedate katvustestega isikuid.

Deksid neil plakatid otja ees või selja peal (nagu Jaapani tööliskel) ja need plakatid kirjeldavad nende kändjate mõtteid, siis arvaneks oadne refleksi:

„Austraalia ehk — müük.“

„Miljoniline mõit ehk — kuul.“

„Armaastus ehk — pistoda.“

„Vabadus ehk — harakiri.“

„Kui julmi on elu!“

„Kui tühi on hing!“

„Kui wastil on töö!“

Millest olleneb jäärame traagiline puos? Ja miks ta kohutavalt suurel arvul lõpebki jõleda vägivallaga enese vastu?

Wõib olla, ihatalge meil asju, mis ei vääri sugugi nii suure tähelepämi, kui neile antakse?

Ehk on see hooplemine julgustega?

Karuse koorem rõhub wiisi küll ainult üffituid.

Mõnel juhtumisel on see elu alahindamine.

Roor neiu kirjutab kehvale ihale maale:

„Jä, kui ja ei saada muulle koge kümme tuhat marka, uputan enda.“

Vanamees müüb lehma ja saab ta eest wiisteistkümmend tuhat marka.

Eks hinnanud neiu oma elu küig madalalt, ihegi wõrreldes loonaga?

Wäga mitmed laadi wõiwad olla enesehävituse tõukemõjud, kuid reformi wõtab kahtlemata iildine närwide lõtkus.

Meie tahame wõita igal ajal. Wõidab see, kellel kõwemad närwid.

Waadagem inglasi. Suur, rikas, wõimas rahwas, kõige juures filmawereeline. Armaastab elurõõmsat naeru ille kõige maailmas. Igal filmilgi näiteks olgu lebus perekondlik lõpp: pillimaid ehk warrud. Miks emast asjata üles krumida, närweerida kurbade kujutelmadega? arwawad nad.

Meie oleme unustanud hallbade aegade tõttu elu rõõmsa naeru footuiks.

Wõi õigem — meie oleme kaotanud naeru täpse retsepti.

Meie naerame tehtult, ebaloomulikul. Wina mõjul. Wäga tihti haiglastest kadestusest ja wäitlusest. Koduses elus naerame wähe, wõi mitte sugugi.

Oli juhus tänawusel hallide hooaja algul walitud jeltskonnas näha naerwat daami.

Mõttetu „wina-naer“ oli too.

Mis puutub nimelt abordi tegemisse isikute läbi, kel vastav oskus puudub (ämmaemandad ja muud kõrvalised isikud, kui ka ema ise), siis on just selle tõttu surevuse protsent emade keskel nii suur. Seepärast tuleks neile ebakohastele isikutele abordi tegemine sootuks keelata, vaestele emadele aga teha aborti tasuta haigemajades, et ära hoida haigusi ja sigitusvõimetust, mis sageli saadavad valesti tehtud aborti. Arstide arvates ei ole abort kardetav ema tervisele, kui teda tehtakse arstliselt ettevalmistatud isiku poolt esimese kolme raseduse kuu jooksul.

On veel üks tähtis moment abordiküsimuses, mida seaduseandjad tähele ei pane ehk tähele panna ei tahta: see on isa osa ihuvilja surmamis. Vaadeldes esiteks aborditegemist abielunaiste juures, näeme, et väga sagedasti on mees see, kes sunnib naist abordiks; ja nii sünnib see sagedasti mehe surve all, otse ema tahtmise vastu, sest loomulikult on iga normaalse naise emainstinkt küllalt suur selleks, et mitte tahta

hävitada oma last. Vallalise ema juures on sama põhjus veel sagedam: mees otsekohe jätab maha rasedaks jäänud naise ja põgeneb, kui see pole nõus aborti tegema. Kõigi teiste kuritööde juures karistab seadus kaassüüdlasi, kuid abordi juures kaassüüdlast — meest mitte, siin ei nähta seda. Kui õigus ka siin tahaks olla õiglane, peaks ta määrama igakord teenitud karistuse ka asjaosalisele mehele, kes keeldudes andmast toetust naisele raseduse või läheneva sünnituse puhul, sunnib teda seega aborti tegema.

Kõigi eelpool toodud kaalutluste põhjal asus E. N. L. juhatus abordiküsimuses järgmisele seisukohale, mida tema esitaja ka avaldas ülalnimetatud kriminaalseadustiku komisjonis: mitte lugeda kuritööks aborditegemist esimese kolme raseduskuu kestel ja jätta niisugune abort karistamata. Peab võimaldada naisele esimese kolme raseduskuu jooksul oma rasedust katkestada, kui tal selleks kindel nõu ja tahtmine,

mis on tingitud tema raskest majanduslikust seisukorrast.

Tervislistel põhjustel, tähendab, ema tervise kaitseks, peab abort lubatav olema endast mõistetavalt igal raseduse ajajärgul, nagu see meil seni maksva Vene kriminaalseadustiku järele oli.

Aborditegemine olgu lubatud ainult vastava eriharidusega arstidele, sootuks keelatud ja valjult karistatav olgu aborditegemine ämmaemandate ja muile kõrvalistele oskamaile isikuile. Tuleb võimaldada tasuta aborditegemist haigemajades vaesematele emadele.

Seega tuleb lugeda karistatavaks abortide suhtes E. N. L. juhatuse seisukohalt aborditegemist ämmaemandate ja muude isikute poolt; peale selle veel nende arstide poolt, kes aborditegemise oma äriasjaks on teinud.

Samuti tuleb lugeda põhimõtteliselt karistatavaks (karistusmäärad võivad ju minimaalsed olla) aborditegemine peale kolmekuulist rase-

Jack London arvab iihes jutus, nagu oleks mõnele inimesele tarvis tšipake alkoholi, et paljastuks ta iijitupärane mainitus. Dsa waja ainult leida paras punkt. Mõni olla kindel liig kõne ja kinnistunud.

Chit on tollel oletusel oma ojalte tött ka eelwaste kohta.

Ent waadeldes mainitud daami, wõis igailks otustada, et wälte on wimastanud tabada õiget wainutuse punkti ja piifida jellel.

Kohtajin Janna daami lord äripäewal tänawal. Daam oli haiglastelt-kahwatu ja murelik. Mõtlesin: „Dahju, et ja ei oska naerda elurõõmsat, terwet naeru. Sellest tekkis wästi puna ju palgile, haiglastis „ilmanuue.“

Loomulikuis naeruis pole midagi alawäärustlikku. Someroselt kuulame, et iijegi wanade freeklaste jumalad naermaid „hurematut naeru.“

Naer peletab emale haigustedki. Mõjub suurepärajelt kopsudele. Harilikku hingamisse kaudu uuendame ainult seitsmendat jao kopsudest peitumast õhust. „Siidamest“ naerdes tungib õhuvool kopsude kõige äärmistesse nurkadessegi. Punased werelibled naudiwad täie iijuga hapnikku.

Naer on iijtblastis seedumiselundite loomulik masjass.

Mitte asjata ei peetud läinud aegadel õuenarre: jee oli seedumisele häidatarwilik.

Dena idee! Mõnedel meie tähtsamailt riigimees-

tejt wõiks olla kah kas wõi ainult jöögijajaks riigi kulul palgatud wälte õuenarr, kes teeks „lahingutes“ piipardatud meeleolu weiditene mahedamaks.

Ent piijin poleks too mõnujusis iijstki mitte: koosjettjude komisjon tõmbaks kiirest forras kõit narritõjed kofku.

Nii iijis tuleb igal kodanikul omal jõul harjutada tervendaawat, elurarka naeru.

Seda wajadust on tuntud majjalgi ilmas.

Kuulus mõttelark Friedrich Nietzsche arwab naeru kohta: „Naeru nimetan ma piijalks. Urge amustage naeru, õppige naerma!“

Wanemaid reageerigu laste naerule, julgustades neid naerma. Daste lihtne ja rõõmus juhtumine ellu wõib neid tulewikus hoida traagilise „tühjuse“ eest, mis nõuab meilt tänapäewi hirmuaid õhwreid, nagu mõni werezanuliline Woolok.

Ugaralt õppigu illeolewat, jõurikast naeru need, keda wadwab jaalomonlik ahastuis, kiud kellel puudub Saalomoni närwisittuis ja touterwis.

Grattonalõmid naeratagu suumurkabegagi „wawerahu“ puhkudel. Chit suudatjid nad iijis heaõudamlikult andestada wastastelle mõne iijlliku kriimustise, mille tõttu tehakse meil iijegi kriijse...

Chir grimasfide, weidruste üle muhelegu kõifemõistmalt mõttetargad. Neil leidub jetti huumori.

Käo Orvik.

dust, mis sageli võib saada hädaoh- likuks ema tervisele, arusaadavalt on siin kõne ainult juhtumisist, kus pole tegemist arstlise indikatsioo- niga.

Peale selle, E. N. L. seisukohalt, tuleks Norra kriminaalseadustiku eeskujul ka Eesti kriminaalseadus- tiku üles võtta lapse isa karistata- vus juhtumusel, kui tema keeldub andmast toetust lapse emale selle ra- seduse ehk läheneva sünnituse pu- hul, mille tõttu ema on sunnitud te- gema aborti vastu oma tahtmist.

Norra seadustiku järele karista- takse sel puhul ainult neid mehi, kel- lest naine rasedaks jäänud väljas- pool abielu, kuid meil, Eestis, tuleks laiendada see seadus ka abielumehe peale, kes vastavalt talitab oma abi-

elunaise suhtes, sundides teda seega aborti tegema.

Riigil aga ei tuleks mitte karis- tusega võidelda kodanikkude arvu suurenemise eest, vaid tuleks luua niisugused tingimused, mis võimal- daks igale emale sünnitada, samuti tuleks aidata kasvatada lastest kor- ralikke kodanikke. Praeguse aja statistika näitab, et väljaspool abi- elu sündinud laste hulgas on väga suur protsent kurikalduvustega isi- kuid ja seda võib seletada sellega, et kool ja kasvatus neil on puudunud.

Riik peaks hoolitsema selle eest, et naisel, kes loomu poolest on ema ja lastearmastaja, oleks võimalus oma emaülesannet täita täiel mää- ral, seega suurendades ilma surveabi- nõudeta tervete kodanikkude arvu.

See E. N. L. juhatuse seisukoht

oli ligikaudselt sama, millel asusid ka teiste organisatsioonide esitajad ülalnimetatud komisjonis. Ainult soovitati mõnes suhtes enam piirata abordivabadust, nii näiteks, arvab Tõutervendusseltsi esitaja, et abor- ti ei tuleks lubada jõukamates pere- kondades, kel alla 4 lapse. Saksa arstide seltsi esitaja soovitas aborti lubada perekonna majanduslise kit- sikuse puhul, kuid viimase konstatee- rimiseks oleks nõuetav arstide kon- siilium.

Komisjoniliigete poolt ettetoodud vastuväiteist abordivabadusele rõhu- tati kõige enam moraali langemise hädaohtu aborti vabaks andmise pu- hul. Lõpulikku seisukohta ses küsi- muses komisjon ei võtnud.

Marta Kurfeld.

Eesti naine Rootsis kõnereisil.

Leeni Vesterinen-Ploompuu, tuntud kars- kustegelane, viibib praegu Rootsis pikemal kõnereisil. Proua Vesterinen elab juba paari- kümne aasta ümber Soomes, kuid leiab ikka aega ja võimalust kodumaa kasuks töötada. Su- vel nägime teda Tartus rahvusvahelisel kars- kuskongressil, kus ta pidas vaimustava tervi- tuskõne külalistele. See puhas, kõlav, kuid soe

toon ja naiselik südamlikkus ettekandes, mis omane proua Vesterisele, on alati loonud sooja vahekorra kõneleja ja publiku vahel.

Rootsi naiste karskusorganisatsioon „Vita Bandet“, kes peale otsekoheise karskustöö teeb väga palju tööd hariduse ja hoolekande alal, pööras palvega Eesti naiste karskusliidu poole, saata kõnelejat Rootsi. Rootsi naised kannak- sid kulud, mis ühenduses selle reisiga. Sarnast ettepanekut tuli muidugi tervitada ja Eesti nais- te karskusliit soovitas pr. Vesterini, kes valdab niivõrd Rootsi keelt, et täiesti vabalt omi mõt- teid ses keeles väljendada suudab.

Reis Rootsi kestab umb. kaks kuud, mille väl- tusel kõneleja paljudes linnades esineb kõne- dega. Ettekanded ei ole ainult karskussisulised, vaid käsitavad enamuses tähtsamaid momente Eesti ajaloo ja Eesti riigi praegustest oludest. Sarnane tutvustamine välismail on tarvilik, sest suuremates riikides teatakse Eestist õige vähe, ja seegi vähe on hoopis vildak. Isegi Rootsis, millega seovad meid ühised mälestused endis- test aegadest, on ettekujutus Eestist rohkem kui imelik. Olles Stockholmis veebruari algul „Põh- jamaade naiste alkoholivaba kultuuri ühingu“ asutamiskoosolekul, puutusin lähemalt kokku rootslastega. Elasin advokaadi perekonnas. Minu väga lahke ja armas majaperemees ülla-

Leeni Ploompuu-Vesterinen (vasemal)

sünd Kuusalus 1886. Kuopios koolis 1899—1906. Üli- õpilaseksam Helsingis 1906. Cand. eksam 1911. Abiellus 1911. Soome Öppiva Noorsoo Karskusliidu sekretär ja instruktör 1910—12, Helsingi Eesti saadiku isiklik sekre- tär 1919—22. „Kodusid koduta lastele“ — ühingu büroos kasvatada antud ja antavate laste hooldaja aastast 1923.

tas mind rabavalt oma teadmistega Eesti üle. Ega meil olla oma keelt, meie emakeeleks olla Vene keel. Kas meil praegu sõda ei ole, misugusele kokkuleppele jõuda eestlased poolakatega Vilno kohta jne. Ei olnud oodanud sarnaseid küsimusi Rootsi haritud perekonnas, meile nii lähedas naabruses. Siit selgub, kui palju meile veel välisilmas propagandaks teha. Proua Vesterinen teeb oma kõnedega palju tänuväärseid tööd ja kogub kahtlemata uusi sõpru Eestile. Juba ongi Rootsi ajalehed avanud omad veerud koosolekute kirjeldusteks õige rohkel määral ja silmapaistvail lehekülgedel, täien-

dades neid kõneleja pildi avaldamisega, märkinud üksmeelselt edurikast esinemist, seda sooja poolehoidu ja kiiduavaldusi, mille osaliseks kõneleja üldiselt saanud. Rootslane on võrdlemisi tagasihoidlik ja mitte just helde kiiduavaldustes. Kui aga pr. Vesterinen oma ettekannelega siiski suudab rohkearvulisi kiiduavaldusi esile kutsuda, siis on see palju väärt ja näitab, et kõneleja on leidnud tee rootslaste südamesse. Loodame, et Eesti naine kogu Rootsis sooja vastuvõttu leiab ja oma ülesande hiilgavalt lõpule viib. Selleks kodumaa soe käepigistus ja jõudu! ...

Linda Einbund.

Ameerika naised.

Naisliikumine (Feminism) Ameerikas.

I.

Naise valimist seadusandvatesse kogudesse tuleb kahtlemata pidada pöördepunktiks naisliikumises üheõigusluse poole. Ilmasõda on radikaalselt muutnud naise seisukorda terves ilmas, võimsalt kiirustades nende emantsipeerimist.

Ameerika naised, mõeldes selle all ühisriikide naisi, omas massis, on arvamisel, et nende seisukord on parem, vabam, täielikumalt väljarenenud Euroopa naiste õiguslise seisukorraga võrreldes. — Õigus on, et Ameerika naised saavad omas isiklikes, eraelus suure tähelepanu, meelitamise osaliseks meeste poolt. Poliitikas ja äriilmas on aga nende ettekujutatud „üheõiguslus“ suurel määral veel täitsa teoreetiline. New-York, see edumeelsuse kiidetud keskkoh, ei ole oma naiste veel kaugeltki ühesuguseid poliitilisi, ega kodaniku õigusi annud. Sügav eelarvamamine naiste võimete ja saavutuste kohta on tänapäev siih valitsemas.

Ameerika naiste poliitilist tegevust Euroopa naiste tegevusega võrreldes, peab küll tähendama, et Euroopas see liikumine palju intensiivim, tugevam on. Ameerika naiste tegevuse ja saavutuste järelused aga veel võrdlemisi väikesed.

Naisliikumise küsimuse arutamisel ühisriikides armastatakse seda harilikult võrrelda naisliikumiselega Inglismaal, — mis arusaadavalt ka seletatav ühise keele ja ajalooliste traditsioonide põhjal.

Nagu teame, said Inglise naised valimisõiguse 1918. aastal ja said

selle piiratud kujul: ainult need naised, kes 30 ja rohkem aastat vanad. Selle võttega taheti piirata naisvalijate arvu — taheti hoida vahet nais- ja meesvalijate vahel proportsioonis 75:100.

Ameerika naistel mõnedes Lääne osariikides oli valimisõigus juba varem, kohati küll piiratud kujul. Oli võimalus ka Congressi pääseda, peale seda kui Wyoming 1890. aastal uniooni astus, kuid keegi naistest neid õigusi ei kasutanud ja ei riskeerinud oma kandidatuuri üles seada kuni 1916. aastani. 1920. aastal sai valimisõiguse, nõnda nimetatud üheksateistkümmes Amendement (National Suffrage Amendment) vastu võetud, mille järele naistele 21-st aastast peale valimisõigus anti.

Keskmine Inglise naine on paremini poliitiliselt informeeritud ja on ka kauemat aega poliitikast aktiivselt osa võtnud (oma mehi ja vendi parlamenti pääsemises aidates). „What the country houses and London drawing rooms say to day, the Government is likely to do to morrow“,*) nagu colonel Repington kusahil tähendab.

Ühisriikides, kuni viimase ajani, olid naised ja kodu täielikult lahutatud poliitikast; viimast peeti mitte naiste asjaks (unwomanly).

Põhjalikud lahkumineked Inglise ja Ameerika naiste elutingimustes seletavad ka nähtavat vahet nende

*) Mis täna ütlevad mõisad ja Londoni salongid, seda teeb homme arvatavasti valitsus.

rahvaste naisliikumises. Euroopa riikides on naised rohkem kui mehi. Alalised sõjad ja väljarändamine on selles küsimuses tuntavalt oma mõju avaldanud. Nii on Inglismaal 40.000.000 elaniku hulgas 2.000.000 naist rohkem kui mehi, mis tähendab, et 2.000.000 naist ei lähe mehele, kui nad oma kodust kusagile välja ei rända, mis aga omakorda nõuab neilt majanduslist iseseisvust ja poliitilist eelkäsvatust.

Ühisriikides on asi ümberpööratud. 1920 aasta rahvalugemise arvud kõnelevad, et 105.000.000 elanikust oli 2.000.000 meest rohkem kui naisi, mis seletatav sellega, et meesemigrandid on ikka enamuses olnud ja ka viimases sõjas, ilmasõjas, võrreldes teistega, olid ühisriikide kaotused võrdlemisi pisitillukesed — surmasaanuid 50.510. Ja samuti ka paljudes teistes Euroopa riikides on naised rohkem kui mehi.

Nimetatud põhjustel juba peab Euroopa naisliikumine tugevam olema kui Ameerikas, ja eriti aga Inglismaal, kus 2.000.000 naiste enamuse aitab luua tugevat „naisarvamist“ (feminine opinion.)

Teiseks ja tähtsamaks põhjuseks on aga majandusline põhjus. Ameerikas, kus maa suur ja rikas, ei ilmu naised sel määral meestele võistlejateks teenistusaladel, nagu see on üldnähtuseks Euroopas, kus võitlus on muutunud teravaks kisklemiseks leivatüki pärast, kus kõik kohad üle ujutatud, luues tuntud antagonismi mõlema soo vahel.

Miss Margaret G. Bonfield, Ing-

lise naiste liider, kes üle 30 aasta poliitikas on tegev olnud ja 1923. aastal parlamenti valitud, avaldas hiljuti Nev-Yorgis järgmisi mõtteid Ameerika ja Inglise naisi üksteisega võrreldes: „Inglise naised on alati hästi informeeritud kõigis poliitilistes küsimustes. Ameerika naistele ei ole see nii tarvilik majandusliselt kui nende Briti õdedele; teil on rohkem kui küllalt mehi, kes teie eest hoolt kannavad — pole puudu meeste tagavarast (no shortage in the supply of husbands), kuna aga Inglise naised on harjunud üksinda ellu astuma, oma enese võimete ja töö peale lootma. Poliitikat uuriti ja tehti temaga tegemist ammu enne valimisõiguse teostamist ja valimisõigust omale kätte võites, oskavad nad seda eesõigust ka kõige otstarbekohasemalt kasutada.

„Ameerika naised teenistusse astudes, vaatavad ameti kui ajutise asja peale, millest igal ajal loobuda võib — ainult tuleb parajat silmapilku ära oodata. Sama vaatega minnakse ka poliitikasse.

„Madal, võrreldes ühisriikidega, töötasu Inglismaal, on põhjuseks, et naine perekonna ülevõlpidamiseks tingimata kaasa aitama peab, kui korralikult ära elada tahetakse, kuna Ameerika naistele valik on jäetud, kas jääda koju, et hoolitseda oma kodu ja laste eest, ehk jälle oma vaba valiku järele välja tööle

minna. See Ameerika naiste majandusline kindlustus on hoidnud neid tagasi silmapaistvast tegevusest poliitikas. Neil ei ole olnud tungivat majanduslist tarvidust võidelda meeletult oma isiklikkude huvide, ülalpidamise võimaluste pärast.

„Inglise naised ei võitle praegu enam enese tunnustamise eest, nagu seda peavad tegema naised Ameerikas, see on nende teenete tasuna. Kui Inglise naine on valitud poliitilisse ametisse, on see sellepärast, et mehed näevad temas tarvidust kui sealse suure naissoo häälekanajas.“

Nõnda miss Bonfieldi vaated. Arvan, et nad on iseloomustavad eurooplaste vaadetele. Umbes sarnaseid mõtteid olen kuulnud ka teistelt. Ka minu aja jooksul kogutud arvamine on, et kuna Euroopas naisliikumine on mingi tõsine, elust enesest ettekirjutatud, elutingimustest väljakasvanud võimas võitlus, on see Ameerika naiste juures rohkem nagu moeasi, et oma ülevoolavat energiat kuhugilegi mahutada, et mitte teistest maha jääda; tegevad ja edumeelsed olla; osalt ka võib olla on selle liikumise aluseks ameeriklastele suures määral omane idealism, sest on ju ameeriklaste iseloom mingi imeplik segu praktilisest materialismist ja sealsamas teid täitsa ootamata ülalavat idealismist.

Ka on Inglise naised paremini organiseeritud, neil on paremad juhid

ja seal osatakse paremini oma juhte toetada. Inglise naiste suuremate saavutuste põhjuseks tuleb lugeda nende suuremaid poliitilisi kogemusi ja võimeid ja suuremat soodsust, et võita üheõiguslust ja, nii ruttu kui võimalik, pääseda valitsusse.

Ameerika naisliikumises selle vastu on palju isiklikkust, killustust; tundub nagu ühise eesmärgi ja ühtluse puudus; näiteks ei toeta nad üksmeelselt naiste valimist Congressi, nagu neid süüdistab miss Anne Martin, kes tagajärjeta 1918 ja 1920 aastatel Congressi kandideeris ja sinna ei pääsenud osalt naisorganisatsioonide toetuse puudusel, nagu ta seda ise tõendab, olla mõned isegi temale vastu töötanud.

„Naiste õiguste liiderid oma esimesel konverentsil palusid mehiseaduseandjaid anda neile seadusi. Nüüd, 1924. aastal, kus üheõigusluse peasõjariist — hääleõigus (vote), on kätte võidetud ja esimese naisõiguste konverentsi 75-mat aastapäeva hiljuti pühitseti, seisavad meie mõlemate naisorganisatsioonide liiderid ja nende alandlikud (humble) liikmed väljaspool seadusandvat koda, kuigi nad õigustatud oleks istuma seespool ja ikka veel peavad nad mehi paluma neile seadusi anda“ — ütleb miss Martin. (Järgneb.)

Eugenie Mutt.

Nev-Yorgis, 25. I. 27.

Sündinuse forraldamise küsimus Inglismaal.

Meil Gestis on viimaste aastate jooksul hakatud tundma elavat huvi rahva sündinuse kohta ja on katsetud leida mitmesuguseid võimalusi meie rahvaarvu tõstmiseks. Selles küsimuses on meil mindud isegi liialdusteni. Kogu rahvaarvu kasvamise küsimus seatakse meil olenevaks ainult naise tahtmisest, ning kui peafime uskuma ja tõsiselt võtma kõiki seletusi ja ettepanekuid sel alal, mis on tehtud nii meie teadusmeeste poolt nende väitekirjades kui ka meie avaliku elu tegelaste poolt mitmesugustes kongressi kõnedes, siis peafime oskusele jõudma, nagu seda ka ette pandud, et rahvaarvu kasvamise nimel naine tuleks eemale tõrjuda avalikust tegevusest, kütetööst, isegi haridusest.

Rahva sündinuse küsimus on viimasel ajal ka teiste rahvaste juures tähelepanu võtnud, eriti elav on olnud huvi selle vastu Inglismaal ja Saksamaal, kus selle küsimusega palju tegemist on tehtud. Ar-

wame, et meie naistel, kellel see küsimus eriti tähtis peaks olema, mitte huvitusetu ei ole kuulda selle küsimuse käsitlemist teisel. Doome allpool dr. Elise Wex'i kirjutuse kokkuvõtte sündinuse forraldamise küsimusest Inglismaal:

Sündinuse forraldamise (Birth Control) küsimust arutatakse praegu Inglismaal suure elavuse ja isegi kirega, kui väga tähtsat naisküsimust. See küsimus mõtab kainele käsitlemisele eelalad, mida seni avalikkus puutuda ei julenud, ta toob esile rahvuspoliitilisi ja ka kõlbliki küsimusi ja nähtusi, kuid ta jättab ka võimalusi terveks ja segamata emaõnneks neile paljudele rahva waesemate kihtide naistele, kelle terwis liig jagedate sünnituste tagajärjel liig vara lõduneb, jagedasti järeltuleva soo kahjuks. Kurvad kogemused liig suure sünnituste arvum puhul: surnult sündinud, nõrkus laste hulgas, üldine wiletus, on selle küsimuse seadnud seisukohale, et Inglismaal nai-

sed siindimuse korraldamise iihhe oma nõudmisena on esitanud ja et nad nõuavad emadele samasuguseid kindlustusi, nagu näiteks töölised seda teevad oma nõudmistes enese ja oma perekonna suhtes.

On jõutud otsusele, et kõrge siindimuse arm, mis peaaegu on seotud kõrge suremusprotsendiga, on otse alandam inimjõu raiskamine.

Sjal alal nõuetawat jõu kottuhoidmist peaks ka sel alal silmas peetama, sest muudu peaks tahtmatult otsusele jõudma, et sünnitus on nii odav, nii kerge ja nii suurearvuline, et iihhiskond sellega raiskavalt talitada võib.

Tegelikult tahetakse siin jõudu kottu hoida sellega, et maesemate harimata kihtide naistele võimalus antakse kõigis küsimustes, mis puutuvad emakasloomis ja sünnitamist, kogenud arstide käest nõu saada. Viimasel ajal on ka nii kaugele jõutud, ja mõningasti vastuväitset hoolimata on seadusliku jõu omandanud määrus, et emade nõuandepunktiide arstid kohivad naistele seletust anda abinõude üle, mis rasedust ära hoiavad. Põhjendatakse seda määrust sellega, et ei ole inimlik sundida naist iifka jälle sünnitama, kuigi nende terwislik ehk wainiline seisuford seda ei luba, wõi kui majanduslikud olud on niisugused, et ei wanemad ega lapsed inimväärliselt elatud ega kasvatatud ei wõi saada.

Peale ametlikkude nõuandepunktiide on asjast huwitatud ringkonnad asutanud terve rea eraikliinikuid, kus abielunaised, kel on juba üks wõi mitu last, abi ja nõu leiavad. Sageli on seal iifkiss tulnud siisemised haigused ja wead, mida ainult digel ajal antud abi ja nõu wõivad kõrvaldada. Siindimuse korraldamise (Birth Control) liikumises nähtakse kõige paremat abinõu ka Inglismaal kohutawa kiruruga lewinewa ihuwilja häwitamise vastu, kõige sellega ühenduses

olewate hädaohutudega. Näib, et seal eriti just tööstuspiirkondades see pahe järjekindlalt suureneb ja naiste suremuse tõusmise põhjuseks on. Sgatahes on Inglismaal otsusele jõutud, et otstarbekohasem on emadele ses suhtes nõu ja abi anda asjatundjate arstide kaudu, kui neid jätta igasuguste sel alal tegutsewate äritegewate tumedate jõudude hoolde. Arwatakse, et wiimase määrusega on heaks tehtud ka iilekohus: mis oli maesemate kihtide naistele keelatud ja kättesaamatu, mida jõumad enesetele iifka lubada on wõinud: arstiabi ja nõu kō i g i s naiste terwishoidu puutuwais küsimusis. Kuigi eesfakt just jottaalised põhjused on õhutanud siindimuse korralduse (Birth Control) liikumist, on selle aluseks suurel määral ka iifkliku wabaduse tundmus, mis Inglismaa naiste hulgas kõige suuremal määral arenenud.

Küsimus, kas on kõlbliselt lubatav kunstlikkude abinõudega takistada sigitamist, saab seal iifktywabaduse küsimuseks ja otustatakse Inglismaal jaatawalt. Kuigi arwamised sel alal praegu weel õige mitmesugused on, — wulistel ja teistel põhjustel, on siiski otustatud selle küsimuse lahendamise jätta iga ema iifkliku wastutustunde hoolde.

Keegi ei salga, et siindimuse korraldus ei ole ainult iifkiku inimese asi, waid et see tähtsal määral huwitab kogu rahwast; kuid Inglismaal arwatakse, et iilduse heafääfääf põhjeneb iifktywabadusel. Teadusmehed, seda peetakse sel alal põhjapanewais, nagu professor Carr-Saunders, on rahwa juurdekaswu küsimust põhjalikult uurinud ja on jõudnud otsusele, et rahwa lõpustiht mitte rahwaarwu kaswamises, waid selle piisimuses seisab. Mastasadafid kestnud rahwaarwu piisimusele järgnes 19-mal aastajal wäga suur kaswamine, mida aga mitte mõduandwaks tulewiku kohta wõtta ei tohi, kui ei taheta iildist waeust ja wilekust.

Onnelik abielupaar.

Mehel oli ainult üks film, raha polnud teinud sugugi ja ameti poolest oli ta müürsepa sell. Naine teenis pereemandana, tal olid kaks silma ja panga hotuwaamat kahe tuhanda krooniga. Katskimmend aastat oli ta kogunud seda raha ja nüüd oli ta neljakümne aastane, kuna mehe wanadus täpselt katskimmend kaheksa aastat oli.

See olgu belbud meie jutukangelaste esitlemisel.

Naine teetis suurepäraselt ja temal oli iirdel nõu ning tahtmine weel kimm aastat teetjana teenida ning siis kusagil provintsiinmatefes pagariis asuda. Wileu mõtted olid ta täihta kõrwale jätanud, kuna ta omas warases nooruses suure „pehkimuse“ ses suhtes oli üle elanud. Kuid mõtlematud inimesed wigutafid mürki tema kõrwu... Nad õkustafid tema kulusid nakatada; ja iihel õhtul, kui toa-tüdrulul olid kohwawõõrad, algasid kutsar, teener ja teised kilaifid suurt kildulaulu awaldama iihesilmalijele müürsepa sellile. „See wast oleks mees teile! Ta on ju nii kodumel Sindude armastaja! Ja pihapäewiti kannab ta toru-tübarat!“

Ning iihesilmalijele kõneldi Eftwardi (see oli pere-

emanda nimi) wõrdlematu tubliidusest ja tema panga hotuwaamatust.

Eftwardi meeoleu oli wäga imeline, — ta oli wigutatud, rõõmstatatud, ehmunud ja häbelik. Õffel tuli ta kängist wälja ja uuris oma kaasawaca, sest ta kapp oli hästi warustatud nii linase kui willase pejuga...

Kuid misjaoks peatuda pikalt ettewalmistuste juures? Puhmapäew määrati kindlaks. Eftward oli iildmieslik.

Suppi keetes ja kanapoeft kiipsetades, ujus ta õndfufe lainetel. Kuid siis äkki punastas ta häbist eelolewa siindimuse peale mõelbes, nii et ta pidi katkestama oma töd ja minema hetkeks oma tuppa, warjama oma rahutust.

Ta oli ju armunud. Ja mees oli teda suudelnud! Saagedasti. Själ õhtul, kui ta ära läks ja Eftward temale hoomiwawama awas. Milline ilendaw tunne see oli — armastada lebagi. Ta tänas Jumalat selle eest. Ning ta igatjes oma puhmapäewa ja wärijes iihlasi õndfjas hirmus.

Üwriti kolmeoaline korter ning osteti selle siisesead. Kõigis asjus allus Eftward mehe maifijele. Kuigi tal puudus üks film, oli härra Franz wäga iihhe oma wälkimuse peale; sellepärasft osteti siis ka kahe meetri kõrgune peegel. Miifama kirjutuslaud ja suur iimupuur kahekümne mit-

Õõitsluses teiste rahvastega majavad tänapäev inimeste omadused vähemalt sama palju, kui varem nende arv. Siindivuse korraldus, mille eest täna põrgataks kui mingi kõhklusvastase asjaolu eest, on aga maksuütel oluud kõigil aegul ja kõigi rahvaste juures: laste tapmise ja ihuvilja hävitamise näol alg-rahvaste hulgas, abieluleeldude kaudu kottajal, — misjuugused abinõud meie ajale aga mitte enam vastu- võetavad ei ole.

Ülla täitja võimatu loobuda siindivuse korraldamisest; kiisimuse võib seista ainult selles, misjuugused abinõud siin kõige soovitavamad, et rahva arvu pii-

liva hoida kooskõlas majandusliffude võimistega.

Kogu selle kiisimuse raskust tunnustatakse ka Inglise maal. Ka seal on jõukamates kihtides siindimiste arv viimasel ajal iffa väiksemaks jäänud. Kuid siiski peetakse seal otstarbetuks rahvaarvu kasvamist peasjalikult waejemate kihtide hooliks jätta ja nende lapsi siis awalitu hoolendamel abil kuidagi wiisi kaswata. Arwatakse, et on terweni, otstarbekohasem ja inimväärtusele vastawam luua korterikiisimuse la- hendamise, emade finnitamise ja kaswatusabirahade abil tingimused, mis iga nait julgustaks oma ematundele järele andma ja enesele lapsi joetama.

Toimetusele tulnud kiri prof. A. Lüüs'ilt ja vastus sellele.

Vallasemad ja nende lapsed.

Väga austatud E. N. Liidu liige!

Teie olete mu sellenimelise artikli puhul („Naiste Töö ja Elu“ 1927 a. nr. 1) sõna võtnud, kuid mitte ei vallasemade ega nende laste õigusliku seisukorra parandamiseks, nagu mina ja mitmed teised heameelega oleksime lootnud. Ainult õiguslikust korrast ja ei millestki muust ei ole ma oma sellekohases artiklis rääkinud, eriti tema lõputähtsuses, mida ka Teie tsiteerite.

Emadele ja lastele abiandmine on iseküsimus ja hoopis iseküsimus on ka vallasemade ja nende õiguslik seisukord. Ja ainult seda viimast külge puudutasin ma oma artikli lõpul, kus selgesti on öeldud: „Naisorganisatsioonid peaksid sellekohase seaduse kavaga esinema Riigikogus, nagu nad mõnel teisel korral seda on teinud.“

Teie, lugupeetud E. N. Liidu tegelane, loete mitme-

sugused liidu tegevusharud lastekaitse alal üles, mida ma üldse puudutanud ei ole ja millised siia ei kuulu. Ja kohe järeldate Teie sellest, et „hrra professoril“ puudub „täieline ülevaade naisorganisatsioonide tegevusest nendel aladel“, „on täiesti unustanud, et esimesena astus välja meie vallasemade ja nende laste kaitseks nimelt naisorganisatsioon — Tallinna Naisselts“ ja „ei näi teadvat, et E. N. Liidu poolt asutati esimene emade ja laste nõuandepunkt Petserimaale jne.“

Ma ei julge tõendada, et mul täieline ülevaade oleks E. N. Liidu tegevuse kohta, kuid kõigi nende abiandmise asutuste kohta, mida Teie mainite, oli ja on mul küll „täieline ülevaade.“ Selle tõenduseks juhin austatud tegelase tähelepanu oma hiljuti ilmunud raamatukese: „Laste ühiskondlik tervishoid“ peale, kus lhk. 93 pealkirja all: „Eesti Naisorganisatsioonide Liit“

meisjuuguse õnnuga. Hrra wiilistas heameelega ja armastas inimlikult.

Pulmapäew jõudis kätte. Bruut kattis ise laua ja walmistas ife piduõõgi; ta näis wäsinud, kuid õnnis. Ja ta hoolitses hästi kõigi külaliste, kõige paremini aga peigmehe eest. Armastusega täitis ta iffa jälle tema laasi.

Kui külalised loobusid, koristas ta pidulaua ja pei nõud. Oli juba hiline õhtu. Ta käed wäriješid wästimusest ja ärewusest. Suur filmapilt ligines. Wana harjumuse järele pani ta kätele gliffertini, et need ei wäbeneks. Selles juures tulid temale meelde kõit ilusad romaaniid peretonnalehest. Ta mäletas täppest ifht kohta, kus noor krahwiiproua awal ja arvanutetud filmadega astub poolamarašše ruumi, mille seinetel ta peale waatawad esivanemate pilbid. Krahwi paneb oma käe tema piša ümber ja sofištab: „Hrra kardab, mu armastan!“ Raugelst kostab muusika, pulmalised tantsiwad rühmitšjaalis. Ja Estwandi meeles mõllus weel ifts pilt „Wiimaks kahetšif“, mida ta kusagil näinud oli ning millel olid kujutatud kaks fülesemat inimlast... .

Estwandi sootwib, et Franz awaks toantšje ja hüüaks: „Armastan, mul on igatšus sinu järele!“ Kuid kõit on wälle- ne! Ainult trammi kell kostab alt wulitšjal. Siis lähleb ta

wiimaks elutappa. Kuid see on tšhi. Samuti ka jõõgituba. Magamistöa ukš on juletud. Naitše siida pehšab nii tõwastif, et ta ife selle jõõke kuulab. Ta mõtleb, kas Franz jamuti, nagu krahwi romaaniš, tema juuksed wabastab. Wartus on nii pühalik.

Wiimaks kogub ta oma julguše ja awab ukše. Wäike õõlamp põleb nii wähuulitult... Seal ta lamab, ta magab. Estwandi ei tea, mis ta tegema peab. Siis hakkab ta taja riidest lahiti wõtma, jõeš oma juuksed õõšets, aga ta käed wäriješwad ja kamm kukub maha, — ning mees ärtab. Ta ärtab, waatab ringi jegaše pilguga ja hüüab siis häšlega, millist Estwandi tema poolt weel kuulnud pole:

— „Šjegi wähuulitult magada ei saa enam!“ Ja wotama wastust, pššrab ta teisele küšjele ring magab edasi.

Estwandi aga lamab kogu õõ ja wahiš lakte. Ta filmad on wäšitud ning ta on hurb.

Lõuma eel wiib ta mehele šangi kšwi ja wärsšet jaja. See naeratab heataššitult ja ütšleb, filma pilgutades:

— „Ma magasin wišt juba eile?“

Estwandi lõõš filmad maha ja punastub, kuid mees ei pane jeda tähele.

naisseltside tegevusest enamgi olen rääkinud, kui Teie seda oma lühikeses ja käredas vastuses võisite teha. Ma hindan Liidu tegevust lastekaitse alal kõrgelt ja jälgin ta tööd huviga. Leidku tema töö ka teiste poolt samasugust lugupidamist ja hindamist.

Minu tundmuse järele on vallasemade ja nende laste seisukord Eestis väga halb, eriti praegusel majanduse kitsikuse ajal. Ta ei ole üksinda halb majanduslikult, vaid ka õiguslikult. Vana Vene seadus, mille järele meil praegu käiakse, on täiesti iganenud. On tarvis uut vaimu, uut humaanset ja õiglast seadust. Seda näib pakkuvat Norra uus vallasemade seadus 10. aprillist 1915 a., lisanduste ja muudatustega 31. maist 1919 a. ja 6. juulist 1922 a. Juba selle seaduse pealkiri: „Seadus laste kohta, kelle vanemad teineteisega mitte ei ole abiellunud“, lubab midagi paremat oletada. Seda seadust sooviksin mina Eestis eeskujuks võtta. Ja sellepärast pean ma soovitavaks ja isegi loomulikuks, et Naisorganisatsioonide Liit siin kõige oma mõjuvõimuga välja astuks oma raskes seisukorras viivate suguõdede kaitseks. Selles mõttes ja selles suunas peaksid naised „kõvasti häält tõstma.“

On igapidi rõomustav kuulda, et E. N. Liit on juhusst tarvitanud ja nii hoolekande- kui ka perekonna-seaduse arutamise puhul omad soovid esile toonud.

Ettepanekute tegemine ja soovide esiletoomine ei aita üksinda veel mitte, kui seltskondlik arvamine ei ole nende vastuvõtmiseks ette valmistatud, kui ei ole selge nende tarvidus ja kui laialistes hulkades ei ole nende kandmiseks pinda valmistatud. Selles mõttes oligi ka veel mu soov „naisorganisatsioonid peaksid kõvasti häält tõstma.“

Lõpuks lubage tähendada, et juba 1920 a. peeti hoolekande ministeeriumi eestvõttel hoolekande kongressi ja 1922 a. lastekodude ja lastekaitse tegelaste

kongress ära, sellepärast ei oleks vahest mitte õiglane tänavaaastast lastekaitsepäeva esimeseks nimetada.

Võtke vastu, austatud E. N. Liidu liige, mu suurim lugupidamise avaldus.

A. Lüüs.

Vastus.

Väga austatud härra professor!

Nagu Teie kirjast selgub, olla Teie oma artikli lõpuosas, mida mina möödunud korral tsiteerisin, *ainult vallaslaste ja nende emade õiguslikku seisukorda silmas pidades*, millega „imelikul kombel meie naisorganisatsioonid tänini sugugi tegemist ei ole teinud.“

Väga lugupeetud härra professor, lubage mulle nüüd selgitada, et Teie siingi eksite.

Minu teada on vallaslaste õigusliku seisukorra kaitseks naisorganisatsioonide poolt ikka ja alati „häält tõstetud“, — võtke vaevaks, härra professor, tutvuneda ainult E. N. Liidu aastaraamatutega, avaldatud 1924 ja 1926 aastail, ja Teie näete, et see tõsi on. Juhin siinkohal Teie tähelepanu nimelt I, II ja III naiskongressidel ettekantud meie tublimate naistegelaste referaatidele, missugustes ka õiguslikult seisukohalt emade- ja lastekaitse küsimusi käsitatakse, ning samadel naiskongressidel emade- ja lastekaitse teostamiseks vastuvõetud resolutsioonidele. Siit leiaks Teie, härra professor, et E. N. Liidule sai juba 1920 a. ülesandeks tehtud „uueaaja tervishoiu ja kasvatusnõuetele vastavat emade- ning lastekaitse kohta käivat seaduseel-nõu välja töötada ja Riigikogule ette panna.“

Siit leiaks Teie, et E. N. Liidu juhatus on hoolsalt selle ülesande täitmisele asunud, kogudes tarvilikke materjale välisriikidest ja tutvunedes nendega. Siit selguks Teile ka, härra professor, et lastekaitse seaduse eelnõu esitamine Riigikogule on üldise hoolekande seaduse päevakorrale kerkimise tõttu *ajutiselt seisma jää-*

„Oled ja linnupuuri puhastanud?“ küsis ta.

Aeg möödub. Nastad mööduvad, Eshvand pole kunagi tahjastunud oma abielu. Mees ka mitte. Igal hommikul tõuseb naine kella viie paika, puhastab mehe riided, keedab kohvi ja paneb selle soojendaja alla, valmistab mõileivad, seab munad pannile, ajatab selle piirituslambile, koristab toad ja jookseb siis vorstivabrikku, kus ta kella seitsemel hommikul kuni kella seitsemel õhtul vorste teeb, sinke keedab, katatab jebab. Kella seitse ajal õhtul jookseb ta koju ja keedab majahärrale lõunat. Härra aga töötab vahel sekk, kui tal just tuju on, mõne päeva. Suurema aja omast ajast pühendab ta mängule oma lindudega.

Peale lõunasööki patutakse härrale kohvi ja siis punshi, mida ta joob lugeses. Peale lindude kogub ta ka raamatuid. Tal on neid mõnikada tõidet; õstnud on ta nemad oksjonitelt, teades neist ainult nende hindu. Ja lugeses ajub ta kängi.

Pühapäeviti lähuvad nad mõnikord ka koos kergesse teatri; nad istuvad kallistel kohtadel, kust mees oma ühe filmaga hästi näeb esinevaid daame. Kui temal on selle-

kohane meeleolu, jaadab ka neile näitelavale lilli. Ühel õhtul, vahenajal, läks ta välja, tuli siis tagasi ja ütles: „Ma kohtasin üht jõpra, meie tahame koos kuhugile minna. Jää jina rahulikult lõpuni sita.“

Ja Eshvand istus teatris lõpuni. Ta oli mõistnud, et mees jeda nii jooksis. Kui ta järgmisel hommikul tõble läks, polnud mees veel koju tulnud. Õhtul aga lamas ta kõigi riidetega kängis ja vorstas.

Kui ta üks teine kord koju tuli, oli uhhel jeeestpoolt kett ette pandud ja ta ei pääsenud sisse. Ta tõlistas ja tõlistas. Alles poole tunni pärast avas mees uffe. Ta olla maganud. — Aga magamistoas oli lõhnaõhuline triiphoo-ne õht.

Ja siiski... Eshvand on õnnelik, temal on kodu ja mees. Tallvel kannab jee mees lastikat ja hõbepeaga jalutussteppi, juvel eht Panama õlguharvat ja heledat pallitut siidwoodri peal. Naise riided on manamoelised ja vilethavõitu.

Juimesed peavad neid emaks ja pojaks ja on liigutatud, et jee peen mees ei häbene liituda oma ühtja vaese emaga.

Karin Michaelis'i järele.

Esimene kokkukohtu nädal Eestis.

13.—20. märtsini.

Naised! Kui teie armastate oma kodumaad ja rahvast, siis astuge võitlusesse nende parema tuleviku eest. Majanduslikud raskused ja suured kohustused köidavad tänapäev kõige rohkem meie meeli. Peame visa töö ja kokkukohtu läbi tagasi võitma need kümnetesse miljardidesse ulatavad varandused, mida võõraste võimupäevadel ja laastavatel sõjaaastatel kaotanud oleme.

Naine! Sina oled koduse majapidamise hing ja lükk. Sinust ripub suurel määral ära, kas sa suudad oma majapidamise viia edu- ja õnneteede. Keegi ei saa oma majapidamises rohkem välja anda, kui ta sisse võtta suudab. Igapäev kas või üks märkki vähem välja anda, kui majapidamises sisse on tulnud, ja võit on sinu käes.

Naised! Teie olete peamiselt majapidamise väljaminekute määravad ja tarvitamise reguleerijad, seepärast vaadake ja kaaluge järele, kui otstarbekohaselt teie majapidamine on sisse seatud ja koonduge ühistegevuse ümber, mis praegusaja elus üheks tähtsamaks majanduslikuks kui ka kultuuriliseks teguriks on.

Eesti naine! Sulle ei pea mitte auasjaks olema Pariisist toodud kostüümid, vaid lihtsad ja maitsekalt kodumaal valmistatud riided ja jalanõud. Õpi austama oma kodumaa saadusi ja pea nendest vääriliselt lugu.

Elada kokkukohtu tähe all — see peab meie tuleviku lipukiri olema. Kes kokku hoiab, kogub kahekordselt. Jõukus on iga kodu õnne alus.

nud, nimelt sellepärast, et seltskonnas tekkis arvamine, et hoolekandeseadus ka lastekaitse seaduse aset saab täitma, mille tõttu viimast enam tarvis ei lähe. Kuna ka meie ametlikud asutused, nagu töö-hoolekandeministeerium ja tervishoiu peavalitsus erilist lastekaitse seadust enam tarviliseks ei tunnustanud, — tuli E. N. Liidu juhatusel, olugigi et ta hoolekande seaduse peale lastekaitse suhtes just väga suuri lootusi ei pannud, tahes või tahtmata äraootavale seisukohale jääda, kuni hoolekande seadus maksma hakkab ja tegelik elu juba ise näitab, kuivõrd on temaga rahuldatud lastekaitse seaduse tarvidus.

Käesoleval ajal, kus ametlikkude asutuste poolt energilisemalt asuti meie lastekaitse töö tegelikule korraldamisele, selgus juba paljudele, et hoolekande seadus lastekaitse seaduse aset ei täida eriti vallaslaste kaitse suhtes (väga võimalik, et sellest asjaolust on tingitud ka Teie artikli ilmumine just praegusel ajal.)

E. N. Liidu juhatus, kes kõike seda juba ette ära nägi, leidis nüüd jälle paraja aja olevat samme astuda oma poolelijäänud töö jätkamiseks. Sellepärast esines E. N. Liidu juhatus, nagu ma juba kord mainisin, märgukirjaga töö-hoolekandeministeeriumile lastekaitse küsimuste arutamiseks erilist lastekaitse päeva või kongressi kokku kutsuda.

Sel eeloleval I lastekaitse kongressil on E. N. Liidu

seisukohalt ette nähtud ühe tähtsama päevakorra punktina arutusele võtta meie lastekaitse juriidiline külg, millest selgub ka meie lastekaitse seaduse väljatöötamise edaspidine saatus, sest „ettepanekute tegemine ja soovide esiletoomine ei aita üksinda veel mitte, kui seltskondlik arvamine ei ole nende vastuvõtmiseks ette valmistatud“, nagu ka Teie, härra professor, seda väljendate.

Tahan loota, härra professor, et tutvunedes eelpool mainitud asjaoludega, Teie minuga ühele arvamisele jõuate ja omas artiklis meie naisorganisatsioonidele tehtud etteheited esialgu täiesti põhjendamatuks tunnistate.

Mis nüüd sellesse puutub, et mina eelolevat lastekaitse kongressi esimeseks nimetan, siis lubage mulle tähendada, et mina isiklikult sooviks seda kongressi nimelt sarnasena korraldada, et ta tegelikult vääriliselt I lastekaitse kongressi nimetust, kuigi kronoloogiliselt mõned nõupidamised lastekaitse üle juba enne on olnud.

Lõpuks, lubage Teile, lugupeetud härra professor, tänu avaldada Teie raamatu „Laste ühiskondlik tervishoid“ soovitamise eest, missuguse mina omale tingimata tahan muretseda.

Kõige austusega

E. N. Liidu liige.

Kevadmood 1927.

Toome allpool käesoleva kevadmoe jälgida moeavaldusi hooaegade vahel kirjelduse. Kuigi selles on palju, tousel. mis meie oludes kättesaamatu, ja moodide vaheldusel luuakse uusi meie maale isegi vastuvõtmatu, ar- materjale, mis erinevad eelkäivatest vame siiski, et naistel huvi ei puudu nii värvis kui koes. Iga uus, vast-

sündinud mood nõuab uut materjali ja värvi, samuti uut vormi, mille annab lõige.

Iga uus mood kasvab välja endast, mispärast ei ole teravat ülemi-

neku kolmes nimetatud elemendis. Jääb püsima midagi, mis juba olnud lähemas ja kaugemas minevikus, tuleb juurde vaid osake uut, mis möödunuga kogusummas annab omaette tervikliku riietusvahendi, mida nimetame uueks moeks.

Käesoleva kevadmoega tutvumisel vaatleme neid materjale, värve ja vorme, milliseid kõne all olev mood nõuab.

Materjal, mida tarvitatakse käesoleval hooajal naise riieteks, on küllalt mitmekesine. Esimesel kohal nimetame villaseid kangaid, mis valmistatud Angora kitse ja Lõuna-Ameerikas elutsevate kasside karvust tehtud peenest lõngast, mis koelt isesugune (chiné). Nimetatud tooresaine on kohase omadusega pehmuste, kerguse ja langetuse suhtes, mis naise riide juures ülitähtis. Nimetatud kude annab riidele ebatasase pinna ning teeb selle mustri- liseks — täppide, joonte ja igasuguste lehekujuliste vormidega, mis annab

ühevärvilisele riidele mustri- lise ilme. Sarnast riiet tarvitatakse peamiselt üliriieteks, nii mantleiks, kostüümeks, kui ka päevakleitideks ja lastemantleiks.

Esikohale käesoleval hooajal jääb kerge siidisamet (velours chiffon), millest valmistatakse õhtukleidid, pealelõuna kleidid ja isegi mantlid. Samet on väga tänu- liseks materjal naise riietuseks, ainult sametile omaste omaduste tõttu. Sameti pehmet langetust, üheskoos värvide mänguga, ei leidu teistel riietel. Niisuguseid värvivahendeid, nagu neid annab samet, pole ühelgi teisel riidel, mis- pära- st samet igasugust maitset võib rahuldada.

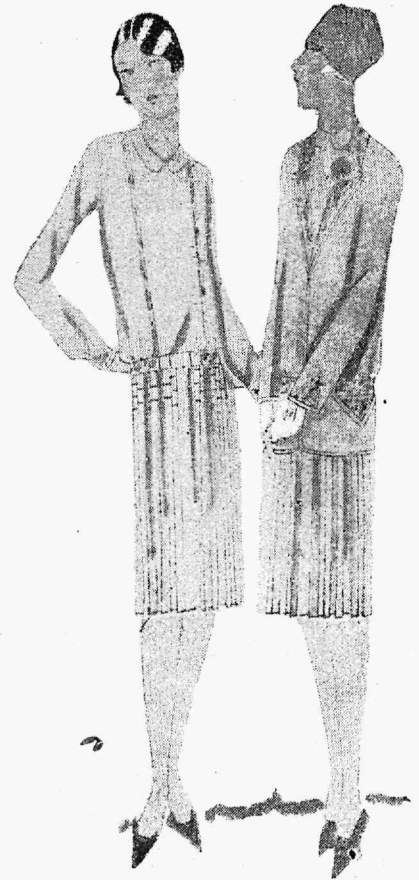
Siidiriie- test tarvitatakse ikka veel crepe-georgine'i, georgette'i ja crepe de chine'i, viimast aga vähem õhtukleitideks.

Pealelõunasteks kleitideks tarvitatakse ka muid siide, nagu satin'i ja tafti.

Ballikleitideks eelistatakse pitsi ja hõbe- ning kullakoelisi kangaid. Pitsist valmistatakse kogu kleidid, kuigi seda tarvitatakse ka tagasihoidlikult garnituuriks. Tänapäeva pits on kerge ja sarnaneb mustri- lise eht nõelapitsile.

Üleni pärlitud või litritud keite näeb harva. Pärlitükandused esinevad kleitides väga tagasihoidlikult. Selle kõrval palju kulla- ja hõbedatükandusi, mis vastavate pitsidega annavad ilusa terviku.

Kui veel nimetada trikood, mida tarvitatakse peamiselt spordi- kostüümideks, siis on enam-vähem loetletud tänapäevane naise riieteks tarvita- tav materjal, ühes ehtimismaterjaliga, millele lisanduseks on mitmesu- guselt valmistatud riidest kunstil- led. Mis puutub riide värvidesse, siis on need kevade tulekul aina erk- samad ning näitavad talve möödu- mist. Ühevärvilisel riidel on üle- kaal, maha arvatud kallihinnalised kulla- ja hõbedakoelised kangad. Kahte erivärvilist riiet tarvitatakse sageli ühe ja sama eseme juures, kuid peetakse silmas nende kahe värvi kooskõla. Nii ühendatakse must valgega, hall roosaga, sinine roosaga, hall mustaga jne., peale selle veel igat värvi kulla ja hõbedaga. Täiesti uudisena tarvitatakse neutraal-

värvi — halli, üksikult ja ühenduses teistega, nagu eelpool nimetatud. Halle eritoone tarvitatakse isegi õhtu- ja ballikleitideks. Vormilt on riided lihtsad ja väga tagasihoidli- kud. Moes on jälle palju kordi kor- dunud tänavkostüüm, mis koosneb jak- kist, seelikust ja pluusist. Jakk on sirgejooneline, mehelik, kinnikäiv- nelja nõõbiga, või jälle jakk-smo- king, kinnikäiv kahe nõõbiga. Sa- metkrae elustab kuiva vormi ning sametnööbid ainsama kaunistusva- hendina elustavad tänapäevast mood- sat tänavkostüümi. Seelik on ühelt või või mõlemalt küljelt volditud või plisseeritud, kuid voldid äärmise täp- susega pressitud, et hoiduksid keha ligi, mis kostüümjakis olevat sirg- joont vaid pikendab.

Pluusid valmistatakse mitmesu- gusest materjalist, on ka värvilt ja vormilt mitmekesised — kuid peavad olema kooskõlas kostüümiga. Neid kaunistatakse tükanduse ja pitsi mo- tiividega. Pluusid on lühemad kui möödunud aastal. Kostüümiga kan-

takse shabood, kas volditud või kroogitud; see teeb kuiva ja meheliiku kostüümi naiselikumaks ning peene-maks.

Tänavkostüümi pluss on tihti mehe särgi sarnane — eest volditud, pikkade käistega ja mahakäänatud pehme kraega. Neid pluuse kantakse peamiselt reisi-, spordi- ja leinakostüümidega. Nahku kantakse vähem kui möödunud aastal.

Päevakleidid on pikkade käistega, mis võrdlemisi kitsad. Kõrgeid kraesid ja madalaid kaeluseid vähem, selleasemel kleidid välja lõigatud, kuid mitte väga sügavalt ja laialt. Väljalõige pikergune ehk ka teravnurkne rinna suunas. Üldiselt on

kleidid sirgejoonelised ja vöötatud, mille juures vöökoht on kõrgemal kui möödunud aastal. Eest langeb kleit siledalt, kuna seljapool ülemine osa vähe vöö peale langeb. Öhtu- ja ballikleidid on käisteta, pikerguse väljalõikega enamasti, mis küllalt sügav. Üldjoon sirge, kuid leidub stiilseid kleite, mille alumine osa kroogitud, raffitud, eriti eest; kuid see oleneb materjalist, ja et see öhtukleitide jaoks eriti mitmekesine, siis on nende kleitide valmistamisel ka laiemad võimalused ja suuremad vahused kui päevakleitidel.

Kübarad on vormilt väikesed ja pehmed, mis tingitud paenduvast materjalist. Värvilt vastavad üliriete

põhitoonile. Kaunistatud vähe, ainult paelaga või mõne väikese pärl-ehtega. Soeng lihtne poisipea, mida õhturiietusel onduleeritakse.

Jalanõud lihtsad, nagu riidedki. Sukad kollakad, naha-toonis. Kingad lahtised, kleidi või kostüümi värviga kooskõlas.

Tänavkindad värvilt sarnased kostüümile, pikkade päradega, mis tihti kirjatud, isegi nahk-kaunistustega. Käekotid võrdlemisi kirjud, mis aitavad kuiva kostüümi elustada. Õlasallid pikanarmalised ja suuremustrilised, kuid need jäävad ikka vanemate daamide esemeiks, kuna nooremad neid vähem kannavad, ehk üldse ei kannan.

A. Varma.

KROONIKA

Naistöötatööliste õmblustööde korraldus Pärnus.

Pärnus korraldatakse naisseltsi algatusel, linnavalitsusega käsikäes, õmblustööd naistöötatööliste. On moodustatud hädaabitööde komitee, kes kokku seadnud eelarve kahe kuu peale 372.000 marga suuruses. Riigilt on saadud toetust 100.000 mrk. 200.000 marka loodetakse tagasi saada valmistööde müügist. Õmblustööd algasid 7. veebr. s. a. naisseltsi ruumides. Õmblustööde korraldust juhatab instruktor prl. Kauffeldt. Töötavad 30 naistöölist. Samuti on alanud valmistööde müük ja kavatakse korraldada turgu.

Soome naiste poliitiliste õiguste 20 aasta juubel.

Soome naised valmistavad juubelpidustusi 1907 aasta 15. ja 16. märtsi mälestuseks, mil nad esimest korda täisõiguslike kodanikkudena osa võtsid parlamendi valimistest. Seekord valiti 25 naist 200-liikmelisse parlamenti. Selle juubeli puhul korraldab Soome Naisliit 14.—16. märtsini naiskonverentsi, millest osa võtavad saadikud üle kogu maa ja mille pidulik avamine toimub 14. märtsil. 15. ja 16. märtsil peetakse üldiseid naistepäevi kõnede, läbirääkimiste ja pidustustega. Kuna kõik Soome riigis elavad naised neist pidustustest ühiselt osa võtavad, siis korraldatakse erilisi soome ja rootsi naistepäevi. Esimesi valmistavad ette soomekeelt kõnelevad organisatsioonid; teisi Soome rootsi naisseltsid.

Kuulsate naiste austamine.

Kaks naiskirjanikku on vast hiljuti omal kodumaal suure auavalduse osaliseks saanud.

Rootsi akadeemia valis oma liikmeks Selma Lager-

löfi ja Saksamaa kirjanduslik akadeemia valis esimese naisena oma liikmeks Ricarda Huch'i.

Naislinnapead Belgias.

Belgias, s. o. riigis, mille naiste halvast ja rõhutud seisukorrast Eesti ajakirjanduses mitmed teated on ilmunud, on praegu viies linnas naised linnapead — nimelt Noulinter'is, Husse'is, Appels'is, Thiniongies'is ja Vaillet'is. See asjaolu tõendab küllalt selgesti, et Belgias naistele avatud on isegi väga vastutusrikkad kohad. Meil, demokraatlikus Eestis, pole isegi omavalitsustes kokku praegu niipalju liht naisliikmeid.

Naisleidurid.

Inglismaal on naisleidurite poolt sisseantud patentide arv, mis oli 1924 aastal 493, järgmisel 1925 aastal tõusnud 608 peale. Suurem osa naiste leidustest puutuvad majapidamist ja töö lihtsustamist ning aja kokkuvõtteid. Patendi-instituut on nüüd, kus naiste osavõtt nii suur on, välja kuulutanud auhinnad parimate naiste leiduste eest. Mitmed auhinnad on juba jagatud.

Naiskusimused Inglismaal.

Inglise Naisliidu 31. peakoosolekul, millest osa võtsid üle 900 saadiku, arutati väga põhjalikult korteri- ja ühenduses sellega ehitusküsimusi. Paljud Liiduga liitunud organisatsioonid on ehitanud ühiselumaju, korteritega peaaegjalikult üksikute naiste jaoks.

Liit nõuab ühesugust valimisõigust ja valimisvandaust nii meestele kui naistele. (Praegu saavad Inglismaal naised valimisõiguse alles 30-aastaselt.)

Valitsusele anti sisse nõudmine, et naiste ja meeste töötasu ühesugune oleks ja et abielunaine oma tööõigusi ei kaotaks. Nõuti ka, et vaimuhaigete majade hoolekogudes naised tingimata esitatud oleks.

Taluperenaised liitumas.

Seni oleme kuulnud põllumeeste päevadest ja murudest põllumeeste folkulogumiisijit ühiseile aru- ja nõupidamistele oma murede ja põlevamate päevaküsimuste arutamiseks ning teede ja abinõude leidmiseks, kuidas tekitatud raskusjüri üle jaada ehk kuidas üht või teist omas majapidamises paremini korraldada.

Perenaised aga, selle õlgadel talumajapidamises jugugi mäitsemise koorem ei lösu kui peremeestegi omadel, on seni mäitfjelt, igaiüks omaette, omi nurejid kannud, iifji oma jõu ja nõuga oma mitmekeelises ning wacwariffkas töös ja tegevuses walmis pidanud jaama. Et iga perenaine niimiisi omaette talitades ja asju ajades walmis võib jaada ja jääkti, on selge — ent kuidas olekti meie talud murdu jeni piisunud? — Teine küsimus on aga, kas jäädakse jcl wiisil oma ülesannetega kõige otstarbekohasemalt walmis, kas juudetakse jcl kombel jõudjalt edeneva ajaga jammu pidada, kas wõidakse niimiisi üldje ajandusest õigesti aru jaada? Selle juures tuleb kõijfjelt kahelda. Teab ju igaiüks, et olgu jee mis tahes asi wõt ettemõte, on fergem läbi wiia, kui jääb jelle üle mitmekeeli aru pidada. Seft mitu pead on iifka mitu pead — mida ei tea üks, teab jälle teine. Ja kui meie käesolewal ajal oleme põllumajanduse wõrdlemisi kiire edu tunnustajad, siis peame jannuti tunnustama, et jee edu oleme juurel määräl just jellest, et põllumehed tulewad aeg-ajalt kokku omi asju arutama ning nende üle iifhijelt nõu pidama. Niijuguseitl koosolekuilt wõiwad nad alati kaasa wõti mõtteid, aratust wõtets ettemõtets, wärstet hoogu ning waimustust oma töö wastu, mis pole jugugi wäheje tähtjusega tegurid.

Perenaised jellewastu on aga jeni alalhõpmata pidanud kobus oma raske töö juures kinni olemata. Niimiisi kodu ühtjastesse piiridesse jurutuina ei jää nad kunagi ülewaaadet jellest, kui kaugele teised perenaised omal alal jõudnud, ei ärka neis pliiit ega tahmist enese täiendamiseks ega oma majapidamise paremini korraldamiseks. Nad tunnewad ainult oma töökoorma rõhuvat raskust igapäew enese õlgadel, kõnelemata siis enam mingist waimustusest jelle töö wastu.

Sellest siis ka tuleb, et meie perenaised on omas enamuses peremeestest mahja jäänud.

Arusaadamatult ei ole meie põllumajandusele aga täit edu ilma ajatõrgusele jseiswale perenaisedeta. Sellest on mitmel pool õnnets juba aimugi aru jaadud, jelles äratundmises on ka E. P. Keitjelts juba aastaid ametis pidanud wändawaid naisinstruktoreid, kes perenaise kestel nende kutjelle wastawaid teadmisi on lewitanud. Ja nüüd, kõige wiimajel ajal, on jeejanna P. Keitjelts wõtnud enese peale tänuwäärt ülesande korraldada igas maakonnas perenaiste päewi ning õhutada perenaiste jeltjide ajutamist, milleks ta on kokku jeadnud perenaistekõijti põhikirja kawatjdi, mis käesolemas numbris ära toodud.

Õjimeene perenaistepäew oli P. Keitjelti poolt kokku kutjutud 20. weebuariks j. a. Tartu. Rõõmstawal wiisil oli jellele päewale jõitnud kaugekt ja lähedakt üle 200 Tartumaa perenaise, hoolimata kõwast pakasest, mis jcl päewal walitjes. Pealegi olid kõit päewa wäljakuulutatud alguseks kohal — asjaolu, mida põllumehed wõitjüd endile eestkujuts wõtta, kui nad oma päewadele kokku tullewad, millelede algus on harilikult iifka wenima pidanud, kuna mehed ei jõua õigesti ajaks päralt! —

Suure huwiga kuulati ära wiis referaati, mis puuditatsid taluperenaiste tähtsamaid päewaküsimusi, nagu: perenaiste praegust olukorda, kaswatusje ja terwishoju, toitmise ja käsitöö küsimusi ning lõpuks maanaiste jeltjidesje koondumise tähtjuse. Igale referaadile järgnewast läbirääkimiseft wõeti elawalt oja, jeejuures wäga asjalikult ning kaimelt mõtteid wahetades. Suuresti pebbumina hundjid end küll need, kes wast alguse mõtlektid, et noh, mis need maanaised niimid? Tulewad, istuwad, kuulawad ära, mis neile ette lauletakse ja — jõidawad jälle jama tarkadena koju tagasi, kui jcaalt tulidkt, et wõti neist niimid endist sõnadõtjat wõti midagi jääb! —

Läbirääkimistel jclgus, et perenaised juudamad wäga dieti oma praegust jeltjuforda hinnata, et neil ei puudu tahmist jõudu ja wõimalusi mõdda oma kodumajapidamise paremini korraldamiseks ja et, kui meie taludes praegu weel nii palju soowida jääb perenaise poolt küljest, siis jcaal jageli ainult iifhi perenaine siidki pole, wõitd palju enam olud, mil-

listes perenaisel on tulnud jeni töötada. Põhemalt peatuti läbirääkimistel kasvatuse küsimuse juures. Siin mõis tähele panna, et perenaisel on selge arusaamine koduse kasvatuse tähtsusest ja siiski, kuhu poole pöörduda. Rõõm oli kuulda ühe vanema perenaise sõnu, kes seletas: kui kema see on, kui oled muutunud omad lapsed nii ühes kasvatada, et nad julle iga töö juures heal meel ja rõõmjal tujul abiks on — kiitres korraldades ja kaunistades kodu, pojad aidates väikseil töö kaasa.

Lõpuks lubati mitmel pool perenaisele ajutamisele ajuda. Kõigile näis selge olevat, et koostamine jelleks avab uued võimalused perenaise olukorra parandamiseks ning kõigeüldisemaks arenemiseks.

Päev lõppes hümniiga. Ülemaas meeleolus mindi laiali, et jälle koju jõita oma igapäevaste ülesannete juurde. Ei ole kahtlust, et iganääd neist mõis enes-

jega kaasa hulga uusi mõtteid, virgutust edasi pöördumiseks ning uut julgust edasijätkamiseks omal vaemavikil eluteel.

Kästi korraldajaks võib pidada esimest perenaise päeva. Pole põhjust karta, et järgnevad perenaisepäevad teistes linnades halvemini õnnestuvad.

Perenaisepäevadega ja perenaiselehtide ajutamisega on algamas uus ajajärk talu-perenaise elus, ajajärk, kus perenaised ise ajavad juhtima ja korraldama oma asju. Selles mõttes võib nimetada 20. veebruarit 1927. a. ajaloosiks päevaks meie talu-perenaise elus.

Ilus algus on tehtud. Meie talu-perenaised on liikumas. Ürenegu see liikumine täiuslikuks ning aidaku perenaisel areneda jama täiuslikuks omal juurel ja tähtjal kutsealal!

Liis.

Naise töösaatus meie piimaasjanduse alal esimesel kohal.

Naismeier Anna Erik.

Väinud aastal korraldas kontrolljaam ülemaaslike või kestmisproovide võistluse. Nagu meie kõik teame, on või väljavedu väga juure tähtsusega meie majandusele ja tuleb päris eriliselt tähelepanu pöörata või headuse tõstmise peale, kui meie välis-turgudel sel alal rohkem kogemuid maade jaadustega mõistelda tahame. või headuse tõstmine oneneb kõige tähtsamal määral ühispimatalituse juhatajast, j. o. meieri tööst ja oskusest.

või kestmisproovide võistlusele osutus esimese auhinna saajaks Wihula ühispimatalituse juhataja Anna Erik.

Seda naise töö mõitu peame hindama eriti kõrgelt, sest meil on üle kogu riigi ainult paar naismeierit ja kuni kõige viimase ajani oldi meil arvamisel, et selle tööala jaoks mees on palju kõlbulikum kui naine.

Anna Erik, kes on pärit Wihandimaalt, sai alghariduse Wihumere kihelkonnakoolis ja erihariduse Dijus.

Ta juhatab Wihula ühispimatalitust 1923. aastast jaadik. Kuul tema juhatusel all on see ühispimatalitus koosnud oma läbikäigu poolest kolmandale kohale Gestis ja ka või headuse poolest on see üks esimestest.

Ettevalmistused tööks feeduvaljaasias warafewadel.

Ei aita kõik moodjad tööde järeleand, ega pole laju arenenud feedumistist, kui meil pole midagi patita panna. Hoolitsetes kõigi korralduse eest, peame pöördma mitmekesistada toiduainete valikut, tooresainete hullu.

Meie toitlusolusid tuleb parandada. Tõsiasi on, et meie oma toidu peale mitte wähe wälja ei anna, kuid jallata ei saa ka, et meie toitmine on jagedaasti liiga ühekülgne: meil jüuakse liig palju, eriti liha, kartuleid, jahutoite, ühearvits maal põllumeesste pe-

rekonbades. Uga siin mõistimegi oma toidutagavara-
rajid kõige rohkem ühetüülgijute eest hoida. Ma ju-
hin siin tähelepanu just aiaajadustele, mis
meie lauda rikastavad ning oma toiduainete sijal-
dumusega on meile otse hädatarvilikud, tehse meie
toidu peale jelle veel võrdlemisi odavamaks.

Läheneb kevade nii paljude võimalustega, nii
mitmete lootustega. Ja nüüd varakevadel on aeg
aia peale julba mõtlemata hakata.

Ueda tööle ajudes peame teadma, mis me te-
malt loodame, palju tööjõudu ja aega võime aia
peale kulutada. Ulgaja ülehindab tihti oma jõudu
ja püüab palju juuremat maa-alla aia alla võtta,
kui ta jõuab harida; jamuti tahab ta kasvatada
omas aias ka kõike, mille kirjeldusi ta leiab kirjaa-
matust või piltidega kaunistatud hinnakirjadest.
Kuid ka siin peame ostama oma aeda piiritleda,
oma tööjõudu dieeti hinnata. Väikene korralikult ja
puhtalt peetud aed rõõmustab meid igatahes roh-
kem, annab isegi juuremat saaki, kui juur ja hoole-
tusje jäetud aed, mis on putukate kasvatavaks ja
umbrohvi ajupaigaks.

Muudugi on hea, kui elamu lähedal leiame vana
aiamaa, — julba vähegi korralik teeduvilja maa an-
nab lootusi juurema saagi peale. Kuid ka iga teine
maa lahes enmast lähema või pikema aja jooksul
ujumise ja viha tööga viljakandjaks teeduvilja aia-
maaks muuta, — ja seda rohkem rõõmu tunneme
siis töö õnnestumise juures.

Braegu ei saa teeduviljamaas töötada, kuid
nüüd mõistime julba paberile aia põhiplaani jooni-
tada. Sellele plaanile märgistime katvatetavad
peenrad, ära tähendades, mis neil tahetakse kasva-
tada. Selle juures tuleb eelmise aasta teeduvilja
kasvatuse kohta meelde tuuletada ja tänaruaastaste
kasvude juhtes viljakorda silmas pidades: kapsa
seltid, kõrvitsad, kurgid, salatid, spinatid, toma-
tid lepitavad värskest väetatud maaga, kuna aga
juur- ja kaunvilki nõuavad aasta või paari eest
väetatud maad. Selle järele võime siis kergesti
kevadel tarvisminemat seemet kui ka taimede hulka
välja arvata. Hinnakirjast (saadetakse tasuta kõi-
gile soovijale) vallime kohale jorbi, märgime tar-
vikatava hulga. Soovitav on julba nüüd aegjasti
seemnetagavara ära osta, kuid ainult täiesti usjal-
datavast ärist, sest väikestest poodidest ja ümber-
kandjatelt võime saada vana, mitteidanevat see-
met, mis meile tihti valmistab rõõmu asemel ai-
nult meelehärma.

Nimetan sorte, mis on õfutumud parematena
meie oludes:

Walge peakappas: Braunschweigi, Ent-
huizen (hapendamiseks), Daani Umager (übetalve
hoidmiseks), Ditmari kõigevaram (juuriseks tarv.).
Punane peakappas: Erfurti punane ja
Krimpea.

Silkapappas: Erfurti härjapõhvif ja Lume-
pall — varane.

Wirsingkapappas: Naudepa ja Bertus.

Koosikapappas: Hertules ja Perfection.

Muikapappas: Wiini ja Goliath.

Lehtkapappas: Taline, — roheline ja pruun.

Raaskikas: Krasnojelski ja Hoffmanni.

Maerid: Hollandi walge ja kollane, Petrovski.

Kedid: Non plus ultra, Sääpurik.

Kõigas: Mai-Delikatejs (varane), juure
ümarmargune, Müncheni poolpikk (jügihe), Pariisi
pikk (talvine).

Beet: Egiptuse.

Borgand: Ultringhami (talve), Nantes
(varatalve) ja Pariisi turg (juure).

Petersibil: Bardowicki ja juhtumvarane.

Seller: Praaga hiigla ja Erfurti.

Sigur: Magdeburgi pikk ja kllindrikujuline.

Mustjuur: Wene hiigla ja Wulfan.

Sibul: Zittau ja Wene harilik.

Buru: Brabant.

Salat: Mai-kuningas, Kangekaelik.

Tomat: Alice Roosevelt, Daani ekspord.

Spinat: Victoria ja Uue-Meremaa.

Sapublikas: Belleville.

Hernes: Sämedate kaunadega (lether-
nes), Mai-kuninganna, Ekspres (poetishernes),
Ameerika ime, William Hurst, Non plus ultra (üdi-
hernes).

Türgiuba kõrge: Juulik, juhtumruud (ro-
helised), Korvitätja (kollane).

Türgiuba madal: Heinrich hiigla (rohe-
line), Waha Dattel (kollane).

Kurk: Muroni, Wäsnikovi.

Kõrvits: Wegetable Marrow Wulparijo,
kollane hiigla-melon ja Lentner.

Matõõriistad tulevad järele waadata, ja kui
mingijuguseid rikkeid peaks leitama, siis peab neid
aegjasti ära parandama, kuna puuduvad riistad
tuleks juurede osta. Na siin on maksum, et mitte
kõik wiinase siinapilgu peale ei liikata. Matõõriis-
tadest olles hädatarvilikud mõned labidad, rehjad,
kõblid, peenraroõbrid, kaunise kannud jne. Hernes-
tele, ubadele ja tomatitele tuleks toed valmis ma-
data, neid mehjust koju medades.

Ellen Vilberg.

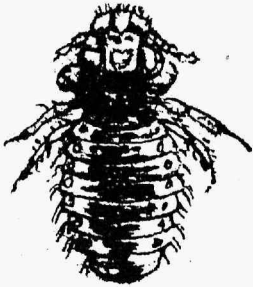
Loomatäid.

Uga perenaine teab, et lehm annab rohkem piima, kui
teda paremini toidetakse. Kuid et piima toodangule atval-
dab juurt mõju ka lehma väline puhtus, seda just nagu et
taheta uskuda. Lehmale viisakasse küll mõni peotäis põhku

külje alla ja seatakse ka ta aset — kuid teda harida — sel-
lets leitakse väga harva aega. Ei ole siis ime, kui lehm
hakkab põdema mitmesuguseid nahahaigusi ehk koguni hak-
kavad talle täid selga figinema. On neid aga lehmadel,

siis juba ammugi on neid ka nullitakel, sest viimaseid haritakse veel palju vähem kui täiskasvanud loomi.

Kui täpsid on palju, siis jünnitavad nad loomale päris piina. Wird imehes, ärritavad nad looma nahka sel määral, et see alati kihelab ja loomale ööl ega päeval rahu ei anna. Sellepärast jäävad tärtnud loomad järjesti kõhne-maks, ühtlasi aga kahaneb ka piimaand.

Loomatäi (suurendatud)

Maadaku iga perenaine oma loomad hoolega üle, ja kui leitakse mõnel täpsid, siis hakata kiirelt nende vastu võitlema. Ravitusviiside on mitmeid, millest allpool nimetame kõige mõjuvamaid.

1) Loomi pestakse jooja veega, kuhu iga toobi kohta on juurde lisatud 2 supilusikatäit kreoliini. Pestmist tuleb korrata mitu korda. Tavaliselt võib jeda ainult joojas laudas teha, kuna külmas laudas pestes loomad end külmetada võivad.

2) Balmistatakse järgmine rohi: 5 oja 70 prot. piiritust

jegatakse 1 oja kreoliini ja 1 oja vohelise jeebiga. Selle rohuga hõõrutakse üle esmalt $\frac{1}{3}$ oja loomakehast, järgmisel päeval jälle $\frac{1}{3}$ ja 3-dal päeval ülejäänud oja. Paari päeva pärast pestakse kõik maha. Oli täpsid õige palju, siis peab ka jeda arstiiniit kordama 2—3 korda.

3) Ithepalju petrooleumi ja linaseemne- eht puuõli jega-takse jeganini ja hõõrutakse harja abil looma naha peale. Mõne päeva pärast tuleb arstiiniit korrata. See abinõu on väga mõjuv, kuid õrnema nahaga loomadele võib petrooleum tekitada nahapõletikku; sellepärast võib jeda abinõu tarvitada ainult vanemate ja paksema nahaga loomade juures.

Weiste karvadel kleepimaid täimune (tingusid eht jaerdaid) hävitatakse hõlpsasti, pestes loomi äädikaveega, mil-line sulatab ära täimune ümbrisehema lubjakesha. Arstiiniite eel on väga kasulik loomi pügada, kuid ainult sel juhul, kui laud on jõe, muidu võivad loomad end kergesti ära külmetada.

Oli laudas sigenud palju täpsid, siis peab lauda põhjalikult puhastama: sõnnik viijatakse välja, jõmed ja künad pestakse tange palama kreoliiniveega eht lehelihaga puhtaks ja seinad lubjatakse üle. Loomaharjad leotatakse 1 tund aega kreoliinivees.

On täpsid jeks korraks võitu saanud, peab perenaine valutama, et neid uuesti ei sigeneks. Kõige parem abinõu täide sigenemise edaspidijätkes ärashoidmiseks on loomade iga-päevane puhastamine. See waen tajub erinast aujasti, sest puhastatud loom annab sama toiduga alati rohkem piima kui täitanud ja puhastamata. *Agr. H. Brauer.*

Meie ja Taani perenaine.

Ruugesim „Naiste Säälle“ 1. numbris artiklit, mis käsitleb õige kiitvalt Taani naise tööd, tema osavust, puhtust jne. Lubatagu ka mulle avaldada sel puhul mõned mõtted.

Kõige meelit, kel on olnud võimalust tutvuneda Taani talurahva eluga, ei saa eitada jelle tõesti kõrget kultuurilist tasapinda ja ühtlasi jätta tunnustamata, et juur — kui mitte suurem — oja jelle saavutamisele tuleb naitstle aulis lugeda. Mõni viimasele ajal on kõigil neil muidu põhjendatud kiidulauludel ajalehtede weergudel rohkem või vähem kibe maik juures, nimelt oma rahva töö ja piiride üleolev arvustamine ja koguni mahabegimine.

Rahulemata ei ole meil kaugelki mitte kõik nii, nagu see peaks olema ja võiks olla. Rahuime miid endale meie n. n. „ajast mahajäämiste“ põhjusel jalgitada.

Kõige ehitaks tuleb jün nimetada meie maanaisete ülekoormatus raske tööga. Võtame näiteks taluperenaise. Põllutööde kogu hooajal kestel, j. t. juure algusest hilja sügiseni on tema jee aamule, kelle õlgadel lastub terve sijnemine majakorraldus, jöögivalmistamine, aiatöö, loomade eest hoolitsemine jne., jekt teised tööd on ju kõik mõljas põllul. Ka on kiilalt niisuguseid perenaise (ja tihti ei ehti ma, kui ütlen, et nad koguni enamuses on), kes jell ajal, kui maui pererahvaas

peale jöökki natulle puhkab, riihitvad oma koduseid talitust jöpetama, et jüs appi tötata põllule, kas viikatiga eht ruikivihku siduma, või mauid tööd tegema.

Ma ei kahile, et ka meie taluperenaised töötaksid parema meelega oma enda kodu niugavusse ja ilus-tusse kallal, — kui aga rahaline jehitkord neile jeda lubaks. Mis puutub teistesse maanaisetes, nagu pöpsniitvude, rentniitvude perenaised ning teenijad tiid-rufud — jüs võib piibli sõnade järele nende elu kiil väga väärtuslikuks lugeda, jekt et ta on olnud „täis waeva ja orjust.“ Kiuid jee „waev“ ja „orjust“ omandab tihtilugu niisuguse kaju, mis mõjub kõige halvemini naitste terwise peale, nagu naitteks heina niitmine. Välja arvatud vahest mõned iiffikud maakohad, töötab terve Eesti naitste abil oma foodel ja niitudel nädalate kampa hommiikust õhtuni. Et tule jüs imeks panna, et meil maal naitshaigusel nii laialt levinenud ja levinemas on, — ja nõuda nõrgalt võt haiglaselt inimestel, et ka pärast raskest tööpäeva hak-faks veel oma kodu koristama, jeda ju muidugi võib, aga ängem imestagem, kui jeda nõudmist ei täideta. Meie kiit teefime tema asemel jüst samuti.

Teijeks peapõhjuseks on kiitfalt ostamatus. On talusid mitme täiskasvanud tütreaga, kes heameelega läheks kuhugi majapidamiskooli, kui need koolid olef- jid rohkem kättesaadavad. Ma olin päris iillatatud,

leides „Põllumehe“ poolt jät aastasäl väljagaatud ka-
lender-käsitöökirjandus olewas koolide nimekirjas ainult
kolm majapidamiskooli. Olin millegipärast arvami-
sel, et meil neid palju rohkem pidi olema. Kõneldakse
omelt ja kirjutatakse farnastest koolidest ja nende õpi-
laste arvust nii tihti ja palju. Kuid niid nende koo-
lide ning õpilaste arv piiratud näib olewat, siis on
kiil wähe lootust, et juurem oja meie noortest pere-
nastest seal õpetatava tarkuse ojalijeks jääb. Siin
pean ma kahes wõi kolmnata mõlenna Daani ja tema
juurearvuliste majapidamiskoolide peale; peaaegu
kõigi põllutöökoolide ruumides korraldatakse juurel
wäheajal kurjusti tiitarlastele. Ma nägin, kuidas
nait nende kuulsa Husmanide (wäikemaapilajate)
koolist, Odense linna lähedal, tiitarlapsed õhtul koju
läksid wõi õigemini ütelda jalgratastel koju
kibutafid. Sarnastes majapidamiskoolides kännit
loetakse Daanis mitte wähem tähtsaks kui õppimist alg-
koolides ja riik ning jeltiskond teewad sellest oma jä-
relduised.

Üldse aga peab konstateerima, et meil liig pesi-
mistlikult waadatakse meie talumaise arenemise peale.
Seal, kus majas on olemas noori naisi, on juuremalt
jaolt ka meie taludes nais kord maikma pandud, nii-
hästi puhtuse kui kaunimise mõttes. Neeranis wii-
mastele aasatatel, kus waarad ilusad muistrid käsitöö-
koolidest rahwa keskele on jõudnud ja laialt tuntuks
on saanud, wõib julgesti öelda, et talude esteetiline
tasapind on märkja tõusnud. Ja see annab meile loo-
tust, et wõib olla, meie rahwas, pöördes oma ühtunde
rahuandamisjeks forgemääruslikkude ajalooliste ees-
fujude poole, pääseb lasti oma kultuurilises arenemises

jellest wäikekodanusest, mille all kannatawad kõik n. n.
kõrge kultuuriga maad, Daaniga eesotsas.

Daanis tehakse põllutöö masinate abil ja meie
naiste kõige juurem hool — karja talitamine ja liips-
mine — on meeste käes. Naiste ojalis loetakse pea-
asjalikult kodune töö, milline olukord ka meile wäga
loomulik ja kiiduwäärne oleks, — kui meie praegune,
mitu korda wägem majanduslik seisuford jeda lubaks.
Oma koduse töö alal on Daani naised tahtlemata sa-
wanatanud hiilgawaid tagajärgi; iseäranis seisawad mul
mees nende iiklemata kenad lilleaiad. Aga minu
waimustus kahanes õige pea, sest ma nägin jelle kõrge
wäikse kultuuri kõrwal ainult minimaalset waimlist
arenemist. Ma mäletan üht Husmani-talu, kus teati
meie eeskujusooni tulekust. Kõik toad hiilgajid harili-
kul kombel, aga jõdgitoas puhwetikapi peale oli paar
teinut hõbelusjiltsaid laiali laotatud, — et aga oma talu
toredust näidata. Ma oleks parema meelega mõne
raamatu näinud, kuid neid ei olnud kusagilt leida.

Ma ei tea, kui palju Daani talumaine wõtab oja
naistlikumusest, olles liikmena organistatsoonides. Ne-
teadwat ja arenenud muiljet mad igatahes ei jätinud.
Ma ei taha kuidagimoodi öelda, nagu oleksime meie
jelles mõttes eeskujulikkud, aga nii mõndagi piiret jel
alal on ikkagi näha. Ja kui meie Villi Suburg'ise wõi
mõnele teisele rajaraajale naisele piistitame lihtja
mõledestustamba, siis wõime uhtusega jelle peale
telkida, et on olemas rikkaid ja kõrge kultuuriga riike,
kus naised ei ole weel leidnud tormiliku olewat mõnda
oma õdedest niinwiisi austada, wõi ei ole neid jelle
wääriliseks pidanud.

Esra.

Katted lastehoiust.

Lastehoiu tähtsus.

2

Maar eelmises numbris tähendatud, peab laste-
hoiu algama wäheajase algusega, j. o. alates momen-
dist, kus tätkab idu, algab uus elu. Wäheajase ter-
wishoiu nõuetele wastawalt elades, hoolitjeks ema,
et laps jünniks eluujõulijena, tervena ja tugewana
ning ei häwineks otjekohse jünnipärase nõrkuse mõjul.

Siindimise momendist, mil algab lapse ijejeitew
elu, algab mõitlus olemasolu eest, algab ka tähtsaim
oja lastehoiust. Kuni jünnimise wõib last õigusega
nimetada üheks ema keha ojalis, kellel ijejeitew elu
weel pole ning jelle eest nurestjeb täielikult ema or-
ganism. Ema wari kannab ta kehase toitwaid ollu-
jeid, warustab teda hapnikuga, eemaldata temast
kõik kõlbmatud ainetewahetuse produktid ning hoolit-
jeb ta kehase ja jelle ümburise ühetajase soojuse eest.
Ema süles on laps tahtatud ja warjatud õnnetusse,
häädade ja haiguste eest. Siindimisega muutub lapse
elu- ja olukord täielikult. Tema jeniatajani oli tema
eest täielikult hoolitjetud ema organismi poolt, peab
ta kehane jeda hakkama niid ijejeitewast tegema.
Tema jeedimisorganid peawad niid ije hakkama
tõõtama ja ta keha toitwainetega warustama, ja

muti peab ta eemaldama kõik kõlbmatud ollujeid, mis
tekinud ainetewahetuses ning kehast lahkuma peatwad.

See on, kui ema toitab last rinnaga, siis lähed
jee rohkem loomulikku rada; kuid kahjuks wõetakse
paljudest lastest ka see jõudustus ning nende toimeist
toimetatakse ebaloomulikult, täiesti walesti ja ilma
igajuguse korraga. Lapsele antakse kord liig külma,
kord liig kuuma toitu, ta wõib liig kaua keedetud ol-
la ja jelle tõitu hoiduks kõlbmatu, jageli, eriti juurel
joosal ajal, on ta hapuks ja halwaks läinud ja nii on
laps algusest peale jünnitud raskest heitlusest pidama
olemasolu eest, mõdeldele alataja jeedimisriketega ja
haigustega, mis lapse keha kurnawad ja lõpuks ta
elu kustutawad.

Õhk, millist lapse kopjud peawad jisse hingama,
on pabatihti wõimatu halb. Siin on kolmu ja juurel,
igajugustest haigusest ja wastikuteist kõhnabest wäiki-
mata, sest tuba kas ei tuulutata jugugi, ehk kehake
jeda ainult harwa. Ka soojuse poollest on toa õhk
muulik, kord liig jõe, kord jälle jabe.

Ka ei tohi unustada, et lapse riided ja aje ju-
gugi allati niid ideaaljed ja korralikud pole ja wäga

palju soovida jätavad ning et ka selles juhtes igatviisi lapsi vastu patustatahje.

Enna lapse sündimine nii juuri muutusi toob ta ellu, siis ei tarvitse jalgugi imestada, et laste juuremus kõige juurem on elu esimeste nädalate ja kuude kestel, eriti esimesel 3-el kuul. Tugevamad rabelevad endid läbi ja jäävad ellu mõnikord õige wiletjates oludes, kuna nõrgemad on juurnitud paratamatult kaduma, häwinema.

Kui veel arvestada sellega, et wastsündinud lapsed on täiesti abituud olemused ja kuuluvad täielikult emade wõi hoidjate hoolde alla, muidugi kui neile kõik korralikult ei tehtu, kui hoolitsemine nende eest puudulik, jäävad nad haigeks: tulewad peedimisrikked, mis lapsi teha kurnawad ja teistele haigustele wastuwõtlifuks teewad. Nohu ja kõha, bronhiitid ja katarrid palawikludoga järgnevad ükssteijele ning mida enam nad korduvad, jeda raskemaks ja pikalajemaks nad muutuwad. Ei ojata wõi ei juudeta pööret tuua paremusse poole, jeltjib juurde mõni nakkushaigus, kopjupõletik jne. ning kustutab nii-kui-nii tuhniks jäänud eluwiimata lõpuliikult.

Mõnda tuleb hulk elujakt sündinud lapsi jurnakandidaadina ilma. Jga aasta ohwerdatwad jajakatuhjandid lapsed endi elu, jaawad kinnised miilhoiud asjata wälja antud. Lõpulis kui palju walu, kannatusi, mureid ja hädalid toob jee kõik endaga kaasa, ning kui palju terwiist ja elujõudu jaadawatwad emad ühes endi wäikestega hauda; jelle kofta ei ole, ei jaa meil ka kunagi olema täppeid andmeid, ei jaa jeda armudes wälja rehkendada.

Ei ole mingit kaju tuue- ja kaheljalapsi jüstee- mist, kui ei juudeta ega ojata neile kindlustada üleskaswatamist. Sellega ei juudeta omegi weel rahwaarwu juurekaswu mõttes midagi head ära teha, juurendatakse ainult wibestust ja walu, kuna palju kindlam tee sihile wiinitseks oleks, kui need lapsed, mis jünnitawad, oleks elujõulijed, jaatjid terwed hoitud ja korralikult kaswatatud.

Wõrrelbes meie rinnalaste (imikute) sündimuse ja juuremuse arwustid meie naabrife omadega, leiame, et meil wiimastel aastatel laste sündimus on olnud wähen, juuremus juurem naabriteft. Eriti heas jee-juikorras ja kaugele meist ees on Rootsi, Norra ja Hollandi. Nende eeskujul tuleks meil lastehoius ja lastekaitfes igawiisi paremusse poole püüda.

Jga naine, olgu ta ema wõi lapsehoidja, peab teadma, et tema kätte on waldatud juur ja wäerustlik wara, nimelt inimelu ja jaatus, jelle hea wõi halb käekäit juurest ojalit just emast wõi hoidjast oleneb, mitte ainult kõige warajasemas lapseas, waid ka pärasstijes elus.

Lastehoiu nõuete wastu effimused, teadmatuus ja ükskõiksuus, hooletus ja kindla korra puudumine jätawad laste kehaliise ja waimliise arenguise jähjed, mida ebaspidi olukorra paremaks muutumisel jageli mitte enam mõimalkil pole kaotada ega head teha. Näitujeks puudulikult, korralikult toitmisel on kawaletwad rasked, hegi parandamatud järeldused, millijed

toowad juure teisi kannatusi, kus igawiis eefimine põhjustab järgmist, laps hakkab põdema, waenleb ühest haigujest teise ja kui ta ükste ellu jääb, on ta kehaliiselt ja waimliiselt nõrk ja kiuur. On inimesi, kes kannatawad lapseas jaadud halbu järeldusi kogu eluaeg, kuni juurmani.

Ei wõi haigest, kiuurast ja nõrgast lapsest kaswada terwet, tugewat ja igapidi tublit inimest, wagu ei jaa kõmeraks ja kangu jäänud nuurdunud puukestest emad täiesti firget ja ilujat puud kaswatada. Sellepärast wõtku iga ema ja hoidja enda amet kõige juurema wastutustundega enda peale ja warustagu emast põhjaparewate ja kõige tarwilikumate omadustega, nagu puhtuus, kord, kofusetamine ja emast-jedgaku armastus. Just jee wiimane on tähtis, jelt wagu ükski taim ja puukõjufene ei kaswaga arene ilma päikese ja soojujeta, jannuti on kogu ka inim-wõjufetega: ta wajab õruust ja armastust.

Enna armastujes juures pole põhjust kaheldia, iifituid erandid on aruidugi olemas, kuid hoidjatega on kogu tihti hoopis wastupidine. Ei tohiks aga keegi ainult rahateenimise mõttes lapsehoiidmist oma kütseks waldia, kui tal puudub huwi jelle kütse wastu, kui ta ei armasta lapsi, ehk ijeegi ei jalki neid.

Sarnast hoidjat wõib wõrrelda wafimaga, mis üleskõeratulit teeb oma töö, kuid jelle juures on kilm, ilma õruuse ja eluta. Sellega jageli jefetatawad õmnetud juhud, mis makjawad lapse terwiist wõi koguni ta elu.

Lastehoid on kunst, mis wajab õppimist ja täiendamist omal ajal. Ei ole küllalt ema instinktijst, j. o. teadmijstest, mis loodus emale kaasa annab emakst-jaamisel. Eriti praegujel majanduslijest raskel ajal ei jaa jarnases teadmatujes kofamijega kugi kaugele ning puuduliklud teadmijste halwud järeldujes annawad endid warsti walusjalt tunda.

Weg oleks juba kolikambri heida annuugi ajast ja arust läinud äwaiganud targutujed ja ebaujuga läbi-põimitud jomimijed, mis weel praegugi rahwa hulgas küllalt jagadust ja kahju jünnitawad.

Sellepärast kabhugu iga naine juba enne emakst-jaamist õppida lastehoidu ja täiendada omi tead- mist jellel ajal. Sellega wäheneks ka meie laste juuremus ning kaswaks meie wäikeste rahwa arw.

Sõja ja sõjalle järgnewate aastate mõjull kannatanud rahwad peawad püüdnia endi uuestijündi, uuesti ülesehitamist ja terwenemist ja jelles sihis töötama. Seba peafime ka meie, kui tahame elada, kui tahame areneda.

Lapsed on rahwa tulewif ja lootus, meid kaswatamine tujemaks ja tubliks kehaliiselt, waimliiselt ja moraalselt, et nad wõtkid kindlate iifitubena oma kofust täita oma rahwa ja ijamaa, jannuti ka ülbujes ja kogu inimkonna ees.

Jee on naise ja ema ilujaim ja juurim, iiftkasi ka rasteim ja wastutusrikkaim ülesanne inimsoo arenemisel.

Emad, ärge unustage lastehoius hetkeliski: „Parem hoida, kui ohata!“ (Järgneb.)

Dr. Paula Wreinthal.

Kodufäsilöö osa.

Nr. 1. Laudlina.

Kvefirja kangas, pikafisilna niite ja siddelõngadega. Võimeks ja põhikoeks on tarvitatud puuvilla lõnga nr. 24², mustrikoeks — omavärvitud linane lõng 2 värvis, pruun ja samblaroheline.

Niied moodustavad 3 erirühma: mustri- ehk firjaniied, niied siddelõngade jaoks, millede ülesandeks on pikalt üle lõimelõngade käivaid firjakoolõngu iga 3 lõime lõnga järelle siduda ja lõpuks niied põhja kudumiseks.

Nagu firjast selgub, on firja kudumiseks vaja 5 niit, — iga erirühma jaoks üks niis. Nagas ruudus on 12 lõnga, misjuga need kõrvuti firjale vastava niie peale pannakse, kusjuures iga neljas lõng siddelõngale asetatakse järgimööda, j. o. labajelt.

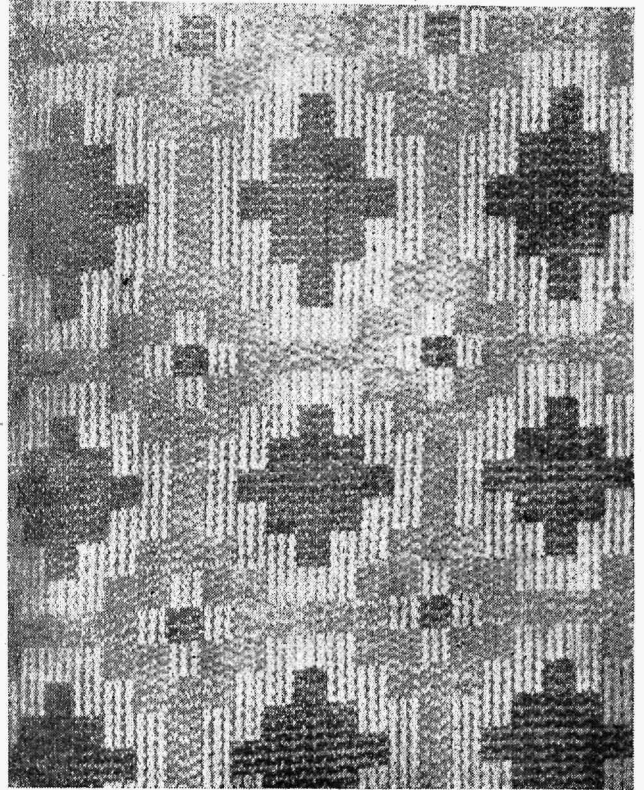
En kõit lõimelõngad firja- ja siddelõngade niitestele pandud, siis võetakse veel 4 niit, milledele aga pikad silmad, asetatakse teiste niite ette ja kõit lõimelõngad pannakse neiste toimisele, tagant ette.

Iga niie rühma jaoks on omad tallalauad. Põhiniisid võib siduda kas labajelt ehk toimiselt, jee oleneb sellest, misjuga põhja tahetakse. Labase põhja juures vajatakse 2 tallalaua, toimise juures 4. Siddelõngade niied seotakse 2 tallalaua külge labajelt. Firja niied seotakse 5 tallalaua külge järjelt, neid tallalaua tallatakse vastavalt firjale, kuna siddelõngad põhitallalaua järjelt tallatakse, j. o. esimesest viimajeni, siis jälle esimesest alates jne.

Vastavalt firjale üht firja tallalaua ja üht kahejt siddelõngadest tallates, viiakse läbi üks firjakoolõng. Peale selle tallatakse üht põhitallalauadest ja viiakse läbi põhikoelõng, mis on, nagu eelpool tähendatud, jeejana, mis lõime lõngfi.

Seesjuga järjekorras koetakse, kuni ruudu fir-

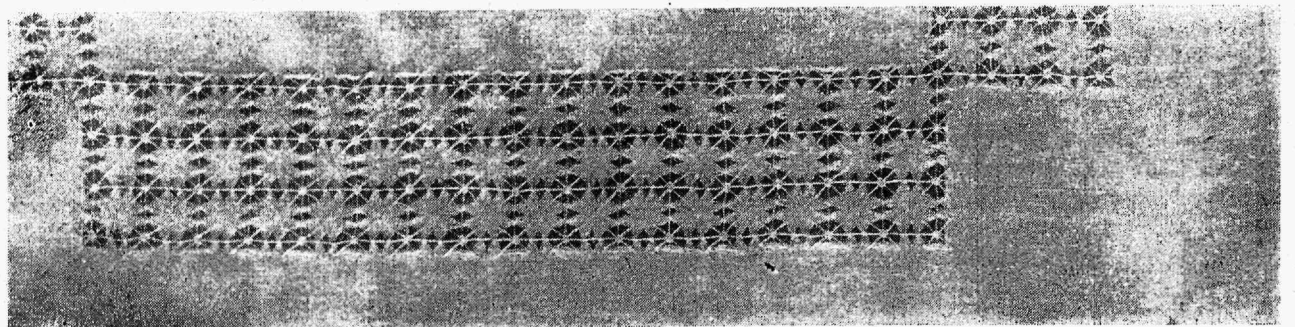
jale vastava juuruse omandab. Neis kohtades, kus roheline ja pruun firjakoolõng ühel kohal näha on,

koetakse neid värve eri tallalaua tallates, mille juures siddelõngad aga ei vaheldu.

Selles kangas on tarvitatud suga nr. 90².

Nr. 2. Väike laudlina pilutöös.

Materjaliks omakoetud pleegitud linane riie ja omakodratud linane niit, mille asemel ka poe lõnga tarvitada võib, näiteks puuvilla perllõnga D. M. C. nr. 12.

Nagu pildil näha, on kiri tekkunud sel teel, et osa lõngu niit koel- kui ka lõimelõngade juures on välja tõmmatud, osa sisse jäetud, mille tagajärjeks

on avaujed riide pinnas. Need avaujed on osaliselt täidetud lõngaga, mis piiratab ämbliku-tõrju taolist kirja. Lõnga üle avauste tõmmates on need lõngade rihtmud, mis lahtiseks jäetud, hariliku jölmega täidetud, mille tagajärjeks on väikejed nelimurkjed avaujed.

Need kohad äärtes, kus lõngad lahti lõigatud,

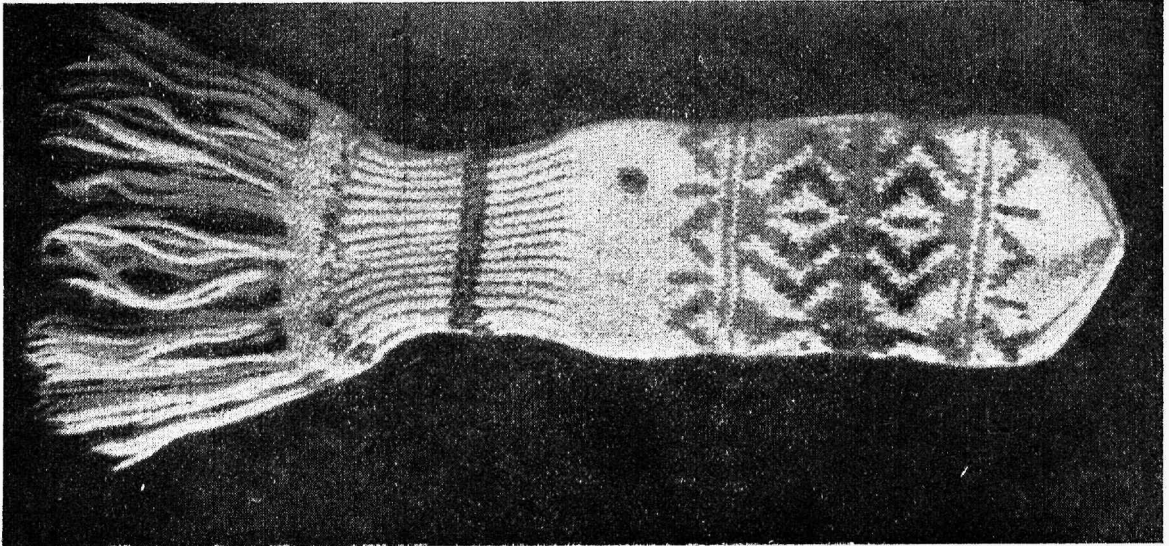
on nõõpangu pistes üle õmmeldud. Lõõ on nii lihtne, et seda igalüks valmistada võib, kel algtead-
mised iksikuisest pistetest.

Lõngu wälja tõmmates ei tarvitje neid lugeda.

Seda võib teha mõõdu järel: 1 tsm. laiujelt wälja-
tõmmatud, 1 tsm. laiujelt lõngad sisse jäetud.

Kirja laius oleneb iga tegija poolist, samuti ka kirja järjestus riide pinnal.

Nr. 3. Cesti kirjaga kinnas.

Materjaliks: põhi walge, maalambawillast 3-lordne, kirjaks 3 wärwi lõnga: roheline, sinine, kollasewi punane, misjuga need ühetaolise

jelt terve kirja laiujele on jagatud. Marmad kirnda otjas on kõigis kindas leidumatest wärwidest.

Küsimused ja wastused.

Küsimus. Mida oleks kõige parem tarwitada wäike lapse padja täiteks?
Noor ema.

Wastus. Wäike lapse padja täitena tarwitatakse õlgi, peeneid hõõwilaaste, jõhwe ja muid kergesti puhastatawaid ning wahetatatawaid aineid. Uduulgi ja muid jooje ning hautatawaid täiteid pole hea laste patjadele tarwitada. —a.

Küsimus. Millest tuleb, et minu mirdid talwel hakkawad kuuwama? Olen neid pidanud joojas ruumis. Läinud ke-
wadel istutaksin nad ümber.
S. K.

Wastus. Mirdid ei lepi hästi liig jooja ruumiga. Neile on kõige parem, kui nad wõiwad talwitada walguserikkas, jahedas ruumis, kus joojus on umbes 10° C. järel. Kastma peab mirte talwel ettevaatlikult, sest liiast niistusest lõõwad nende lehed kolletama.
K.

Küsimus. Kuidas kaitsta wastõündinud pärjaid ema ära-
magamise eest?
Noor perenaine.

Wastus. Aramagamine tuleb jellest, kui ema kas hal-
wast toitmisest nõrk, ehk liiast nuumamisest laiij ja üles ei tõufe, kui pärjas külje alla jääb. Samuti võib siin piüüdi olla hõgarw ning pika põhuga täidetud peja, kuhu pärjad sisse poewad. Arahoidmiseks tuleb: 1) hoüda emajga pa-
rajas tugewuses, 2) sulg lähiteje põhuga ja madala põ-
nikuga, ehk kui jõnnitulaudas muidu ei saa peja põhja tõ-
wendada, siis puulust peale peale paama. Puhtas laudas

seatakse seina äärde kaitjelatid. (20 tsm. seinast ja põran-
daft.) Esmestel elupäewadel korjatakse pärjad ema juurest ära ja asetatakse korwi, mis sulu tõrwal. Arakorjamist toimetatakse 3—7 päewa, kuni pärjad tugewamaks saanud.
V.

Küsimus. Kuidas jaoks pejutõõgi uue müüripaja roostest puhtaks? Olen kaufunud teda pesta seebi ja harja abil, nii-
wiisi läheb ta küll puhtaks, aga kui ta jääb wäheks ajaks kuuwalt seisma, siis roostetab uuesti.
Lugeja.

Wastus. Et pada roostest puhastada, jelleks kuwendage teda (mitte liiga) ja hõõruge siis tugewasti petrooleumi (ettevaatust tulega) ja hästi peene liiwaga, kuni kõik rooste on kadunud. Hõõrumiseks on kõige parem tarwitada wil-
last nartju. On pada roostest puhas, siis raswade teda mõhe täiesti mageda raswaga, kuwendage uuesti ning hõõruge willase nartjuga, kuni paja küljest ei tule enam musta.

Kui pada on õige roostetanud, siis tuleb kirjeldatud lõõb tõrrata mitu korda. Pejupejemite järel ärge unustage kunagi pada raswata puhta soolamata raswaga. *Emand.*

Vastutaw toimetaja: Marie Reisik.

Väljaandja: Eesti Naisorganisatsioonide Liit.

**MEIE
SIIDISUKAD**

**DAAMIDELE ON KÕIGE
ELEGANTSEMAD JA
VASTUPIDAVAMAD**

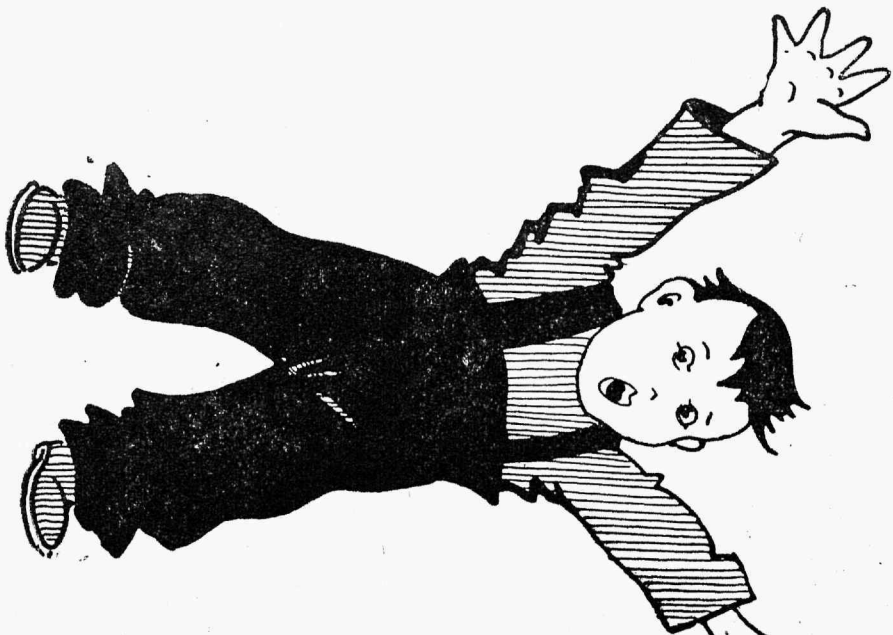
O · KILGAS

**TRIKOO JA SUKAVABRIK
TALLINN PRII T. 3
KÕNETRAAT 2-23**

v.

t.

Oleg Summib!

Kõige suuremat kokkuhoidmist.

Sellepärast ostke kõik kaubad, mis majapidamises vaja

ühiskaublustest.

Perenaised, pidage mees, et tarvitajate- ja ma-
jandusüfingute kaup-
lused müüvad alati head, täisväärtusist kaupa ja õiglase
hinnaga. Ülejääk antakse aasta lõpul liikmetele ostuka-
sunna tagasi.

Oles tahab kulusid kokku hoida, astugu viibimata tarvitajateüfingu liikmeks.